

УЧЕНИЕ ЗА ЖИВОТА

Сборникъ съ разни статии:

Учение за живота. — Какво нѣщо е Богъ? — Най-главното въ живота на човѣка. — Самосъвършенство. — По прѣподаването Законъ Божи. — Власть. — Корень на злото. — Върху нравственото възпитание. — Една отъ причинитѣ на войната. — Скрѣбни цифри. — Тайната на бѣлото здание. — Човѣкъ като разрушителъ. — Християнство и военна служба. — Селянинъ и лѣтникъ. — Безмислеността на парламентаризма. — Противъ парламентаризма. — За земледѣлческия трудъ. — Коя храна е най-добра за човѣка. — Месоядство. — Какво правятъ спиртнитѣ питиета съ човѣка. — Мохамедъ. — Плутархъ. — Добри книги.

Бургасъ, 1914 г.

Мѣсечни издания на

ВЪЗРАЖДАНЕ

№ 78.

Учението за живота.

(Отъ авторския ръкописъ).

1. За да живѣе човѣкъ добръ, трѣбва да разбира какво нѣщо е живота и какво той трѣбва да прави. Върху това сж мислили отъ най-стари врѣмена всички най-мѣдри и най-добри хора. И учението за това е самото онуй, което се нарича вѣра, религия.

2. *Моето „азъ“ е духовно.*

Туй, което наричамъ свое „азъ“ не е моето тѣло, а е онуй невидимо, неосезаемо, даже не напълно ясно за моята мисль сжщество, което азъ съзнавамъ като себе си. Азъ не мога да опрѣдѣля съ думи и да обгърна съ мисльта си това сжщество, но заедно съ това въ свѣта нѣма нищо друго, за сжществуването на което азъ зная тѣй твърдо, както зная това свое „азъ“.

3. *Духовното начало, което човѣкъ съзнава въ себе си, съзнава още и въ всички останали сжщества.*

Туй безтѣлесно начало, което азъ съзнавамъ като себе си, азъ съзнавамъ и въ другитѣ сжщества и особено ясно въ подобнитѣ менъ сжщества — хората. Азъ чувствувамъ своето „азъ“ въ другитѣ сжщества и затуй понѣкога и другитѣ сжщества съзнавамъ като себе си.

4. *Духовното начало, което живее въ всички, ний наричаме Богъ.*

Ако туй духовно начало, което азъ съзнавамъ като себе си, съзнавамъ и въ всичко съществуващо, то азъ не мога да не мисля това духовно същество и само въ себе си, независимо отъ неговитѣ прояви. Такова духовно същество само въ себе си е туй, което азъ наричамъ Богъ.

5. *Духовното начало въ менъ се стреми да се съедини съ същото духовно начало въ другитѣ същества и въ Бога.*

Съзнаваното отъ менъ и отдѣлено чрѣзъ тѣлото ми отъ също такива отдѣлени същества, мое духовно „азъ“ се стреми да се съедини съ туй, отъ което е то отдѣлено и да разруши тия прѣгради (тѣла), които прѣчатъ на туй съединение.

6. *Стремежа на духовното начало въ извѣстно същество къмъ съединяване съ същото начало въ другитѣ същества и въ самото себе се проявява като любовъ.*

Чувството, което изпитваме ний при прѣнасянето себе си въ душевното състояние на другитѣ хора и животни, ний наричаме любовъ. Любовта е стремежа къмъ унищожаването туй, което прѣчи на нашето съединение съ другитѣ същества.

7. *Проявяването на любовта дава щастие, благо на човѣка и толкозь повече, колкото по-силно е това проявяване.*

Съзнаването на своето духовно „азъ“ е условие за човѣшкото благо. Колкото по-гѣсно

е това съзнание, толкозъ по-малко възможно е благо, и, напротивъ, колкото по-обширно е това съзнание, толкозъ по-възможно е благо. Съзнаването пъкъ на своето духовно азъ може да се разширява и скжсява. Любовта разширява това съзнание. Признаването своето „азъ“ въ своето тѣло скжсява това съзнание.

8. *Признаването своето „азъ“ въ своята тѣлесна личностъ поражда въ хората грѣшки, грѣхове, които ги лишаватъ отъ свойственото имъ благо.*

Въ началото на своя животъ, човѣку е свойствено заблуждението, какво неговия животъ е въ отдѣленото му отъ всички други същества тѣло, и че затуй, за да достигне своето благо, той трѣбва да служи на своята отдѣлна личностъ. Отъ това заблуждение произлизатъ 8 главни погрѣшки, грѣхове, които лишаватъ човѣка отъ свойственото нему благо, любовта: 1) угаждането на своето тѣло, 2) освобождаването себе си отъ потрѣбния за живота трудъ, 3) сладострастието, 4) личната гордостъ, 5) властолюбието (признаването неравенството), 6) користолюбието, 7) тщеславието и най-нослѣ, произтичащия отъ всички тия грѣхове, най-лошия, правопротивоположния на любовта 8 ий грѣхъ: завистьта, гнѣва, — въобще, недоброжелателство къмъ хората.

9. *Човѣкъ може да се освобождава отъ грѣховетъ и отъ оправдаващитъ ги съблазни само чрезъ усилие.*

Грѣховетъ и съблазнитъ, свойствени на тѣлесния човѣшки животъ, прѣчатъ за съедина-

ването на душата на отдѣлния човѣкъ съ душитѣ на другитѣ хора и съ Бога. Тия прѣчки се побѣждаватъ чрѣзъ усилията на човѣшката душа. Човѣкъ не може да увеличи въ себе си своето духовно начало: то е съвършено само въ себе си, винаги е едно и сѣщо и не може да бжде нито измѣнено, нито усилено. Но човѣкъ може да намалѣ прѣчкитѣ къмъ проявяването на това начало чрѣзъ своитѣ усилия. Усилията могатъ да бждатъ два вида: усилия на мисълта и усилия за въздържане своето тѣло.

10 Усилия на мисълта.

Всѣка постѣпка, прѣди да бжде извършена, е била отъ начало опрѣдѣлена отъ мисълта, и затуй усилието, което е най-много нужно за противодѣйствието на грѣховетѣ и съблазнитѣ, е усилие на мисълта, усилията на мисълта пѣкъ сж особено могѣществени, понеже тѣ ни съединяватъ не само съ близкитѣ по врѣме и мѣсто хора, но и съ хора, които сж живѣли прѣди 1,000 години или на другия край на свѣта. Човѣкъ се не само съединява въ мисълта, но се и слива въ едно съ Христа, Марка Аврелия, Конфуция, или съ живящитѣ на другия край на свѣта африканци и индийци. Тази възможность за единение въ мисълта дава особена сила на усилието на мисълта.

11. *Усилието на мисълта противъ признаването своята тѣлесна личность за свое истинско „азъ“ и произтичащитѣ отъ това признаване грѣхове: тѣлоугодничество, праздность, сладострастие,—се проявява въ самоотръчението.*

Причината за грѣховетѣ на тѣлоугодни-

чеството, праздността и сладострастието е въ признаването като свое „азъ“ своята животна личност, въ подчиняването своето духовно „азъ“ прѣдъ своята личност. Избавянето отъ тия грѣхове е въ поправянето на тая погрѣшка, въ подчиняването своята тѣлесна личност прѣдъ своето духовно „азъ“. И стига само човѣкъ да поправи тази своя погрѣшка, за да почувствува веднага какъ неговия животъ ще стане по-свободенъ, какъ ще стане той по-нуженъ на другитѣ хора и по-радостенъ за самия него.

12. *Усилията на мисълта противъ грѣхъ-ветъ на гордостта, противъ признаването неравенството между хората, тщеславието, користолюбieto и честолюбieto се проявяватъ въ смиренieto.*

Човѣкъ е всичко и нищо. Като духъ, човѣкъ е едно съ всичко духовно въ свѣта и не може да бжде по-горенъ надъ нищо. Като отдѣлно тѣлесно сжщество, той е само прѣчка за проявяването на духа, и затуй, колкото повече си приписва той, като тѣлесно сжщество, значение, толкозъ повече се отдалечава той отъ своето назначение. Тѣй че гордостта е явно противорѣчие съ смисъла на човѣшкия животъ. И затуй усилията на мисълта на човѣка, който схваща истинския смисълъ на своя животъ, се насочватъ къмъ съзнание противоположно на гордостта и произтичащитѣ отъ нея съблазни (признаване неравенството, тщеславието, користолюбieto и честолюбieto), къмъ съзнаването нищожността на своето лично тѣлесно сжщество, къмъ смирение, несъвмѣстимо нито съ гор-

достъта, нито съ признаването неравенството, нито съ тщеславието, користолюбието, нито съ честолюбието.

13. *Усилнето на мисълта противъ съблазнитъ.*

Съблазнитъ сж сложни оправдания на грѣховетъ. Но колкото и да сж сложни и хитри тия оправдания, тѣ не издържатъ силата на истината. Когато тѣ се съноставятъ съ основната истина на живота, — съзнаването на духовното начало, — то веднага изтъква тѣхната несъстоятелность и лъжливость.

14. *Усилне къмъ въздържане отъ нѣкои по-стѣпки.*

Едничкото усилие да се въздържи тѣлото се състои въ това, щото да не правимъ онуй, къмъ което ни влачатъ грѣховетъ и съблазнитъ.

15. *Усилне къмъ въздържане отъ измисли думи.*

Туй усилие се състои въ произнасянето на думи, които сж несъгласни съ искацията на мисълта, съ въздържанието, смирението и правдата.

16. За духовния животъ нѣма смъртъ. Въпроса за бѣдация задгробенъ животъ е въпросъ за туй, намира ли се въ човѣка нѣщо независимо отъ пространството и врѣмето? Отговора на този въпросъ се състои въ съзнаването отъ страна на човѣка въ себе си такива основи на живота, които не зависятъ отъ пространството и врѣмето. Зарадъ човѣка, който съзнава онуй духовно начало, което е неговото истинско „азъ“, — пространството и врѣмето сж само рожби на това „азъ“, сж само форми на неговото

мишление. Ако не съществуваше това „азъ“ въ човѣка, нѣмаше да съществува и пространството и врѣмето. И затова може да изчезне и пространството и врѣмето, но не може да изчезне духовното начало въ човѣка. Ний се боимъ отъ смъртѣта, както се боимъ и отъ привидѣнїята: отъ туй, което не съществува и не може да съществува.

С. Рибинъ.

Какво нѣщо е Богъ?

(Писмо на единъ духоборъ до неговия другарь).

Мили и добри братко Иванъ Петровичъ, ти ме питащъ, що именно разбирамъ азъ подъ думата „Богъ“. Доста трудно е да се опрѣдѣли съ думи туй, което азъ разбирамъ подъ думата „Богъ“... Дълбочината и ясността на моето прѣдставление за Бога расте постоянно заедно съ развитието на моето духовно съзнание... И въпрѣки това, азъ ще се помъча да дамъ поне приблизително обяснение на туй, какъ азъ разбирамъ думата „Богъ“.

Както въ природата, гледайки на простиращата се прѣдъ него мѣстность, човѣкъ вижда ясно най-близкитѣ до него прѣдмети, но все по-слабо и по-неясно отличава по-далечнитѣ, а далечината се разстила прѣдъ него като непрогледна мъгла, и както той, въпрѣки всичко това,

знае, че този постепенно отдалечаващъ се отъ него видъ на природата прѣдставлява въ дѣйствителностъ едно неотдѣлимо свързано цѣло, — тъй и въ моето прѣдставление за Бога азъ не съмъ въ състояние да отдѣля рѣзко за себе си ясното отъ неясното и да прѣкарамъ помежду едното и другото точна граница; но съмъ принуденъ да призная ограничеността на моя духовенъ кръгзоръ, който ме лишава отъ възможността да изчерпя мислено цѣлата пълнота на оуй начало, което азъ означавамъ съ думата „Богъ“.

За туй моето прѣдставление върху туй, което азъ наричамъ „Богъ“, съдържа зарадъ менъ много опрѣдѣлени и ясни страни. Но неизбежно съдържа то, сжщо така, и много неясни за менъ страни, такива, които азъ не мога по никой начинъ да опрѣдѣля.

Ясно е за менъ, че смисъла на моя животъ се състои въ растежа на моето вътрѣшно съзнание. Отъ този растежъ зависи характера и значението на цѣлата моя външна дѣйностъ. Ясно ми е сжщо така и туй, че моето вътрѣшно съзнание, което нѣма, както и всичко духовно, ни начало, ни край, е свързано съ нѣкакво си висшо, основно, духовно начало. Къмъ това начало азъ се отнасямъ, както частъ къмъ своето цѣло и чувствувамъ своята зависимостъ отъ него. Тази зависимостъ азъ съзнавамъ като законъ, който азъ трѣбва да изпълнявамъ. Въ това духовно начало и неговия законъ азъ виждамъ Бога.

Като се сношавамъ съ другитѣ хора, азъ срѣщамъ и въ тѣхъ признаването на сжщия този

законъ. Отъ туй азъ правя заключението, че съзнанието на хората е отъ единъ и сжщъ източникъ. Въ този общъ източникъ на човѣшкото съзнание азъ виждамъ, сжщо така, Бога.

Ако азъ обичамъ нѣкого, то вземамъ участие въ неговата сждба, чувствувамъ и мисля заедно съ него, живѣя сѣкашъ неговия животъ, понѣкога даже до пълно забравяне своята собствена отдѣлна личностъ. Тази способностъ да се прѣнасямъ въ другия човѣкъ ме убѣждава още повече въ туй, че сжщността на живота у всички съзнателни сжщества е единъ и сжщъ. Истинския нашъ животъ е не въ нашитѣ отдѣлни личности, а въ тази общностъ, която ни съединява. И въ тази любовъ, която съединява хората, азъ виждамъ Бога.

Освѣнъ това, като отдѣлямъ въ самия себе общото отъ личното, азъ мога да се прѣнасямъ мислено изцѣло въ тази своя частъ, която се непосредствено слива съ източника на живота. Тогазъ, като се освобождавамъ отъ съзнанието на своята отдѣлностъ, азъ се губя въ общия животъ, като капка въ океана. Въ тѣзи висши минути въ своя животъ азъ се до такава степенъ освобождавамъ отъ своитѣ лични ограничения, че мога да се прѣнасямъ въ положението не само на хора, които обичамъ, но и на хора чужди и даже враждебни менъ, мога да ги разбирамъ и да забравямъ всичко онуй, което ги е отдѣляло, отблѣсквало прѣди отъ менъ. Въ туй азъ отново виждамъ доказателство на това, че връзката между всички хора лежи въ онази обща основа на живота, отъ която сме произлѣзли всички ний.

Туй общо начало, което свързва всички хора азъ наричамъ сжщо така Богъ.

Всички тия проявления на Бога сж зарадъ менъ ясни и опрѣдѣлени.

Освѣнъ туй ясно зарадъ менъ значение на понятието за Бога, съ туй понятие е свързано сжщо така и много такова, което ний не можемъ нито да знаемъ, нито да разбираме.

Прѣдстави си, че въ дълбока нѣкоя пещеря къмъ тебъ прониква невидимо откъдѣ свѣтлина, ти се ползвашъ отъ тази свѣтлина, за да търсишъ изхода. Ти не виждашъ и не знаешъ източника на свѣтлината, но знаешъ, че той сжществува и се стремишъ къмъ него, кога излизашъ отъ пещерята.

По такъвъ начинъ зарадъ менъ Богъ прѣдставява понятие едноврѣменно опрѣдѣлено и неопрѣдѣлено.

И тия двѣ страни сж тѣй тѣсно свързани помежду си, че не е възможно да се прокара помежду тѣхъ граница, не е възможно да си прѣдставимъ едната безъ другата... Както дневната свѣтлина излиза неизбѣжно отъ слънцето, тѣй и проявленията на Божествената сила сж свързани съ своя основенъ източникъ. И затова азъ, искамъ или не искамъ, съмъ принуденъ да олицетворявамъ проявлението на висшето духовно начало въ едно и сжщо понятие, наричано отъ менъ „Богъ“.

Несъмнѣно, знаейки по личенъ опитъ, че Богъ сжществува, азъ, както дѣтето отъ своя баща, признавамъ своето произхождение отъ Него. Черпя въ Него сили за своя нравственъ

ръстежъ. Обичамъ Го като най-святото, близкото и скъпото за менъ. Намирамъ въ Него съзнание на вѣченъ, извънличенъ животъ. Намирамъ въ Него смисълъ на своя животъ и успокоение, радостъ и благо

Прѣводъ отъ руски.

Л. Толстой.

Най-главното нѣщо въ живота на човѣка.

Всички ний знаемъ, че трѣбва да не обиждаме никого, да не се караме, да не осждаме, съ всички да бждемъ добри, на всички да желаемъ доброто, всички да обичаме, и че ако живѣемъ така, то ще бжде добръ на другитѣ и на самитѣ насъ, а ний все пакъ често пѣти и осждаме, и се караме, и обиждаме, и само на себе си желаемъ добро и обичаме само себе си или тия, които ни обичатъ, и когато ний живѣемъ така, бива злѣ и на другитѣ хора, бива злѣ и на самитѣ насъ.

Защо това е така?

Бива това така, защото всѣки отъ насъ живѣе и душевно и тѣлесно. Душата не иска нищо само за себе си, а иска доброто на всички и всичко, защото всички обича, а нашето тѣло желае само за себе си всичко добро, и себе си само обича. И затуй, колкото повече човѣкъ живѣе за душата си, а по-малко за тѣлото, толкозъ подобъръ става живота и на другитѣ хора и на самия него.

А какъ да направимъ, щото да живѣемъ повече за душата и по-малко за тѣлото?

За да живѣемъ повече за душата, а по-малко за тѣлото, трѣбва, първо, да разберемъ, че душата е духъ Божи въ човѣка, единъ и сжщъ въ всички хора, и, второ, да се учимъ да правимъ туй, което иска душата, а не туй, което иска тѣлото.

А за да разберемъ ясно туй, че нашата душа е духъ Божи, вложенъ въ човѣка, хубаво е да слушаме, повтаряме или четемъ поученията на мъдритѣ и святитѣ хора върху туй, какво нѣщо е Богъ и какъ Той живѣе въ хората. А за да привикнемъ да правимъ туй, което иска отъ насъ нашата душа, а не нашето тѣло, хубаво е въ края на всѣки день да припомнимъ всичко туй, въ което сме постжпили не тѣй, както е изисквала това нашата душа, а тѣй както е изисквало тѣлото ни; въ началото шкъ на слѣдующия день да се приготвимъ къмъ туй, щото да не повторимъ сжщитѣ тия погрѣшки!

Всѣкога помнете, че въ всѣки човѣкъ живѣе сжщия Богъ, който живѣе и въ васъ, и затуй, когато се срѣщате съ човѣка, който и да е той, не забравяйте, че нѣма нищо на свѣта по-високо и по-важно, отколкото това, което се намира въ този човѣкъ. И затуй, колкото и да сж лоши постжпкитѣ на човѣка, самия човѣкъ, който и да е той, трѣбва да почитаме като Бога и да го обичаме като себе си, и за туй да му правимъ туй, което бихме желали на себе си, ако се намирахме на неговото мѣсто.

25. май, 1909. г.

Ясная Поляна.

Н. Сутковой.

Самоусъвършенствуванието.

Много хиляди години човѣчеството съ упорство се стреми къмъ щастието; въ течението на това врѣме то е направило грамадни богатства, достигнало е невѣроятни по-прѣди успѣхи въ техниката, науката, изкуството. Не е достигнало то само щастието, онуй самото щастие, къмъ което се е тъй упорито стремѣло, зарадъ което е прѣнесло и прѣнася толкозъ тежки жъртви.

Чудно прѣкрасенъ би могаль да бѣде нашия животъ посрѣдъ прѣкрасния Божи свѣтъ, но ний не виждаме тази красота и намѣсто да се ползваме радостно отъ живота, обезобразяваме най-ужасно и него, и себе си, и другитѣ. Ний се тѣпчимъ въ отвратително блато отъ лъжи и насилия, ловимъ се единъ за други и въ тази борба даже не виждаме, колко далечъ отъ насъ е твърдия брѣгъ съ разкошнитѣ градини и какъ лесно е възможно да излѣземъ на него.

Ако ний можехме да погледнемъ въ душата на всичкитѣ гладни, потиснати отъ работа бѣдняци вѣхнящи по казармитѣ войници и тѣхнитѣ сѣмейства, всичкитѣ пияници и тѣхнитѣ нещастни жени, дѣца, всичкитѣ мѣчащи се по затворитѣ, страдашитѣ отъ болеститѣ, и въобще на всички хора, които тъй безумно обезобразяватъ своя животъ и живота на другитѣ, — каква бездѣнна пропастъ отъ най-ужасни страдания, грижи и безисходна скръбъ би се отворила отеднажъ прѣдъ насъ, и какъ нищожни, смѣшно нищожни

би се показали прѣдъ насъ нашитѣ лични наслаждения и страдания!

Когато хората умиратъ въ пламъцитѣ на горящата кжща или потъватъ въ вълнитѣ, човѣкъ не може да остава спокоенъ, не може да яде, спи, разговаря, а ний знаемъ, че около насъ всѣка минута погиватъ, особено духовно, хиляди, милиони хора и спокойно продължаваме своя празенъ, отвратителенъ животъ! Ний се стараемъ по всѣвъвозможенъ начинъ не да разбудимъ, а да приспимъ въ себе си способността да се отзоваваме на заобикалящитѣ скърби, способността да живѣемъ не само личенъ, но и общъ животъ, — и това е най-голѣмото прѣстѣпление, което ний извършаме противъ своето собствено щастие, противъ Бога и хората.

Замисли се надъ цѣлото необхватно море отъ човѣшки страдания, постарай се да разберешъ, колко проста е онази истина, която би могла да го освободи отъ всички тия ненужни страдания, — и цѣлото ти сѣщество ще бжде властно обвзето отъ една мисль, отъ едно стремление, отъ едно непобѣдимо рѣшение — цѣлия си животъ, всичкитѣ си сили да посветишъ въ разясняването, разпространяването и прилагането въ живота тази истина . . .

Смисъла на живота и всичкото благо е въ съвършенството, съвършенството се достига само чрѣзъ постоянна борба съ злото, а за да напълнимъ цѣлия си животъ съ непрѣстанна борба съ злото, нужно е да се разбере и дълбоко почувствува, какво бездѣнно море отъ скърби и зло ни заобикаля и какво широко поле за най-увликателна борба открива то прѣдъ насъ.

Съвършено е онова нѣщо, което най-добрѣ изпълня своето назначение. Назначението на човѣка е да се бори съ злото и колкото по-успѣшно се бори той съ него, толкозь по-съвършенъ е той.

Главното зло, отъ което страдае и всѣки човѣкъ и цѣлото човѣчество се състои въ невѣжеството, злобата и насилието, и за това при борбата съ него сж нужни три качества — разумъ, любовъ и свобода.

Разума ни открива, че смисъла на нашия животъ е въ борбата съ злото, любовта къмъ доброто ни дава сила къмъ тази борба, а свободата ни избавя отъ всички слабости и пороци, които ѝ прѣчатъ. Само въ правилното съчетание на разума, любовта и свободата се състои съвършенството и истинското щастие.

Царството Божие е въ насъ. Нашето истинско щастие не е въ външнитѣ условия, а въ самитѣ насъ, въ нашето съвършенство, въ туй, доколко успѣшно побѣждаваме ний злото и се стремимъ къмъ благото. Това е дълбока истина, която сж изказвали най-великитѣ мждреци отъ всички врѣмена и народи. Щастието е неизмѣненъ спжтникъ на съвършенството.

Дълбоко наслаждение получава художника отъ вдъхновеното творчество, когато той цѣли години, забравяйки за всичко около, околно, работи надъ озарилата го прѣкрасна идея; но колко пжти по-чиста и дълбока е радостта на човѣка, който е всецѣло погълнатъ отъ работата не надъ мрамора или платното, а надъ своята собствена душа, който се стреми съ всички сили къмъ съвършенството! Нима може да има нѣщо

по-добро, отколкото съзнанието, че съ всеки новъ день да ставашъ по-уменъ, по-добъръ. Но стремежа къмъ съвършенството не само е единствения пътъ къмъ собственото щастие, но и най-вѣрното сръдство да се въдвори Царството Божие на земята. Колкото повече се приближава човѣкъ къмъ съвършенството, толкозъ по-мирно разпространява той около си свѣтлината на разума, любовта и свободата. Не може да съдѣйствува за дохождането на царството на разума, любовта и свободата този, който самъ е лишень отъ тѣхъ. Нашето влияние върху заобикалящия ни животъ зависи напълно само отъ степенъта на нашето съвършенство.

Стремишъ ли се ти къмъ своето собствено благо или искашъ да работишъ надъ нареждането Царството Божие върху земята, — усъвършенствувай се, тѣй като отъ твоето съвършенство зависи и твоето щастие и тази полза, която ти можешъ да принесешъ на другитѣ. Помни това и се старай, щото всѣко твое усилие да те приближава прѣди всичко къмъ съвършенството. Вѣнците резултати на нашитѣ постѣпки сж скоропрѣминаващи и неважни, важно е само туй, какъ тѣ влияятъ на нашата душа: това остава за винаги съ насъ и всѣкога ще ни помага или прѣчи да живѣемъ разумно и щастливо.

Съвършенството се намира на висока планина, стрѣмна и плъзгава, и него достига само този, който макаръ и бавно, но постоянно се подига съ все растяща сила и умѣлость; но стига да се спрешъ за една минута, и започвашъ да се хлъзгашъ надолу, — тогазъ вече е трудно да

се спрешъ и да почнешъ отново изкачването нагоръ.

Нашето вътрѣшно зло е по-близко и по-ясно за насъ и върху него трѣбва ний да насочимъ най-напрѣдъ своитѣ усилия. Но тази вътрѣшна борба прѣминава неизбежно все повече и повече въ външна, понеже колкото по-съвършенъ става човѣкъ, толкозъ по-малко може той да се подчинява на заобикалящото го зло, толкозъ повече започва той да се бори съ него даже независимо отъ своята воля.

Съ всѣка нова крачка къмъ съвършенството човѣкъ започва все по-енергично и по-енергично да се бори съ свѣтовното зло и неговата борба става все по-разумна и плодотворна.

В. Молочниковъ.

Върху прѣподаването на „Законъ Божи“

(Писмо до единъ учителъ).

Вий ме питате: защо не трѣбва да се учи „Законъ Божи“ когато и Толстой е училъ и знае всички закони. Съ готовность отговарямъ на този въпросъ, изказвайки, както мога, туй, което мисля върху този прѣдметъ. Прѣди всичко длъженъ съмъ да кажа, че въ своитѣ по-стѣпки азъ се ржководя, доколкото ми позволяватъ духовнитѣ сили, отъ своя разумъ, отъ своята

съвѣсть. Съвѣтитѣ пѣкъ и мислитѣ на Толстой,
и не само на Толстой, но и на много други

мѣдрети: на Христа, Сократа, Канта, Спиноза,
ми помагатъ и могатъ да ми помагатъ дотолко-

ва, доколкото тѣ отговарятъ на исканията на моя разумъ—на тази свѣтлина отъ свѣтлината, която живѣе въ менъ, както и въ всичкитѣ хора. И въ ония моменти на моя животъ, когато азъ живѣя съ тази Свѣтлина, за менъ бива достатъченъ само единъ разговоръ съ прости, често пѣти неграмотни хора или не дълго размисление, щото да стѣпя на слѣдното стѣпало на стълбата, която води отъ заблуждението къмъ истината, отъ подчинението подъ своето тѣло, къмъ властвуването надъ него. Тѣй че, ако сега азъ не бихъ почналъ да изучавамъ туй, което въ училищата наричатъ „Законъ Божи“ и, най-главно, бихъ опазилъ отъ него дѣцата, то не затуй, че това заповѣдва или не заповѣдва Толстой, но само затуй, че така ми заповѣдва моята съвѣсть. Разбира се, азъ мога да грѣша въ своитѣ разсуждения; мога да не обхвана съ своя умственъ погледъ всичкитѣ страни на живота, мога да не успѣя да проникна достатъчно въ неговата дълбочина; най-послѣ, мога да не бъда достатъчно свободенъ отъ онуй лъжливо внушение, на което се подхвъргатъ хорактеритѣ най-много въ възприемчивата дѣтска възраст отъ страна на наемнитѣ учители. Въ такъвъ случай азъ се обръщамъ къмъ най-мѣдритѣ хора, безразлично гдѣ и кога сж се родили тѣ—прѣди хиляди години, или сега, около насъ. И туй, което тѣ казватъ азъ ще приема пакъ само тогазъ, когато одобри това моя разумъ, а ще отхвърля всичко, което му противорѣчи.

Ако на птицата е нужно да хвърчи, ней сж дадени крилѣ, на рибата е дадено всичко нужно, за да може тя да се храни и движи въ

водата, и човѣкъ, всѣки човѣкъ, има всичко, което е нужно, за да може той да се движи по онази духовна посока, едничко въ която той ще намѣри задоволение. И злѣ щѣше да е, ако знаенето на пѣтя къмъ безкрайното добро, къмъ блаженството, къмъ Бога, бѣше дадено само на особени хора, а на другитѣ да останеше само участъта да се подчиняватъ и вѣрватъ не на Бога, който живѣе въ всѣкиго отъ насъ, а на хората. Въ сжщностъ това не сжществува, и ако способноститѣ на хората сж разни, то ний виждаме, че всички безъ изключение не сж лишени отъ онуй благо, което дава, стига само да се поиска, работата за достигането на добъръ животъ. Само по-малко лъжã и повече вѣра въ себе си, въ своето вжтрѣшно „азъ“, което не може да ни излъже.

Азъ съмъ съгласенъ съ мнѣнието, че трѣбва да се пазимъ да отнимаме вѣрата— колкото лоша и да е тя— отъ хора затвърдѣли, хора не склонни къмъ свободно мислене, да се пазимъ до тогазъ, до когато такъвъ единъ човѣкъ не стжпи или не направи усилие да стжпи на повисоко стжпало на религиозно животоразбиране. На такива хора сж, може би, необходими всѣкаквитѣ „свети икони“, и светата вода, и цѣлителя Пантилеймонъ, и причастието, кръщенieto и другитѣ черковни обряди. Но дѣцата? Азъ нѣмамъ право да вкарвамъ въ съзнателна измама дѣцата, даже и тогазъ, когато тя би имъ помогнала да си наредятъ спокоенъ и ситъ животъ.

Като се водя отъ такова едно схващане, азъ смѣтамъ за страшенъ грѣхъ внушаването

на дѣцата такива нѣща, като това, което е прието да се нарича „Законъ Божи“, който не освобождава отъ заблужденията, но старателно поддържа груби безнравствени суевѣрія, като напримѣръ периодическото ядене, за спасението на душата, своя Богъ, „закона“, който поддържа вѣрата въ жестокостта не само на личенъ, но и на триличенъ Богъ, наказващъ слѣдъ смъртта за непослушание не само самия грѣшникъ, но и неговитѣ бждащи поколѣния. Не вѣрвамъ и смѣтамъ за кощунство всичкитѣ басни за сътворението на свѣта и грѣхопадането и проклинането на хората отъ Бога и възкресението на Лазаря и Христа и други такива измислици, които нѣматъ нищо общо съ християнското учение и сж се образували само благодарение суевѣрието на хората, които стоятъ въ низко стѣпало на развитие. Смѣтамъ за още по-голѣмо, съ нищо не оправдавано зло, — внушаването вѣрата въ искуплението, т. е. въ туй, че единъ — човѣкъ или Богъ — е взелъ върху си всичкитѣ човѣшки грѣхове, и затуй на хората вече не е нужно да бждатъ къмъ себе си нравствено взискателни, не е нужно да вършатъ онази едничка работа, къмъ която неразваления човѣкъ чувствува назначение: стремлението къмъ все по-голѣмо и по-голѣмо освобождение отъ грѣха на плътта и зближаването, чрѣзъ любовта, съ хората и съ Бога.

Смѣтамъ за зло такъвъ „законъ“, който турга прѣграда помежду менъ — Божия синъ, носача на Неговия духъ — и Бога. Зарадъ менъ не сжществуватъ тия прѣгради, защото както е казалъ и Христосъ — „Отець е въ менъ и азъ съмъ въ Него“.

„Всичко това ний добръ знаемъ — могатъ да ми възразятъ, — но щомъ училищата сж тъй наредени, че не позволяватъ иначе да се прѣподава въ тѣхъ, освѣнъ съ условието, щото да се учи и „закона“, и да се възхваляватъ царетѣ съ царедворцитѣ и тѣхната военна дѣйность, подъ името „История“, и Катехизиса, и много друго, което, наистина, е нужно по-скоро като затѣпващо срѣдство, отколкото като развиващо, то ний сме заставени да се примиримъ съ това положение, понеже, говорете, както искате, но все пакъ е по-добръ да се минава макаръ и лошо училище, отколкото да се остава безъ всѣко образование; а дѣцата, кога порастнатъ, ще се освободятъ самй отъ ония лъжи, които сж имъ били прѣподавани въ училището. Нека оставимъ човѣка да си избира самъ, кое е лъжа и кое истина; нашата пѣкъ длъжность е да му дадемъ ония знания, които ний имаме въ своитѣ ржцѣ!!

Така могатъ да ми възразятъ.

Но нека си прѣдставимъ човѣкъ, който се труди и съ честенъ, т. е. полезенъ за всички хора трудъ храни себе си и своето сѣмейство; и ето на такъвъ единъ човѣкъ кажеха: „твоя начинъ на прѣхранване е извънредно труденъ. Не искашъ ли ти, намѣсто да изпращашъ своитѣ синове да работятъ на полето, въ гората, или да копаятъ градината, — не искашъ ли ти да ги изпращашъ при насъ, ний ще ги хранимъ съ готови гозби, въ разкошни стаи, въ опрѣдѣлени часове и тѣ почти нѣма да се трудятъ за насищането на своя гладъ, ний даже ще прѣдваряме чувството на гладъ съ своитѣ изобилни

гозби.... Но само, че ще трѣбва да се съгласишъ на едно малко условие: „Всѣки пжтъ ний ще прибавяме къмъ гозбитѣ по лъжичка отрова — тази доза не е голѣма и тѣ послѣ ще привикнатъ тѣй къмъ отровата, че даже чистата, неотровена храна нѣма да имъ се харесва“.

Сжщото е и съ училищата. Въ тѣхъ, разбира се, можешъ да се научишъ и да четешъ и да пишешъ, можешъ да се научишъ да смѣташъ обикновени числа и лихви и много други нѣща, които могатъ да ти потрѣбватъ отпослѣ, но когато помислишъ за ония врѣдни суевѣрия, които се внушаватъ на дѣцата едноврѣмено съ другитѣ знания въ нашитѣ училища, то неволно дохождашъ до заключението, че е по-добрѣ да отдѣлишъ частъ отъ свободното си врѣме, за да се учишъ самъ или даже е по-добрѣ да останешъ неграмотенъ човѣкъ, отколкото да се съгласишъ на онази страшна работа, къмъ която ни викатъ нашитѣ училища, намиращи се въ ржцѣтѣ на користни хора.

„Закона“, прѣподаванъ въ училищата, достига само една цѣль: затѣмняването на истинския законъ на Бога, живящъ въ сърдцето на всѣкиго. Ако хората живѣяха по истинския законъ, по съвѣстѣта, то ни единъ човѣкъ не би се съгласилъ да се подчинява на човѣшкитѣ насилствени закони и никой не би поискалъ сега да взема участие въ тѣхъ. Отричащъ всѣка властъ на човѣка надъ другитѣ хора, всѣко насиліе, всѣки сждъ основанъ върху физическата сила — закона на любовтъта, за който сж учили всичкитѣ мждреци на човѣчеството, вече е тѣй назрѣлъ въ съзнанието на хората, че ако хора-

та не бѣха отъ малки години излѣгани, то за всѣки отъ тѣхъ щѣше да стане ясна невѣзможността на разумния животъ вѣнъ отъ този истински законъ, както е невѣзможно на рибата да живѣе вѣнъ отъ водата.

Насилническиятъ строй, който е докаралъ хората до послѣднитѣ прѣдѣли на мѣчения съ своитѣ страшни, все увеличаващи се вѣоруженія, съ милионитѣ си войски, които смучатъ послѣднитѣ сокове на народитѣ, съ своитѣ затвори, бѣсилки, гилотини, съ крайния разкошъ на празнитѣ класи паралелно съ сѣщо така крайната сиромашия на работнишката класа, съ разпуснатостта, даже дивостта на обичаитѣ, която изпѣква въ страшно увеличаващето се пьянство, развратъ, буйства, — дошлиятъ до своитѣ крайни прѣдѣли насилнишкиятъ строй, основанъ върху лѣжливо животоразбиране, не би могълъ да продължава, ако да нѣмаше такава могѣща опора, като, отъ една страна, назадничевата вѣра, а отъ друга, родената отъ сѣщата пакъ груба, дива, изкуствено поддържана вѣра — научното суевѣрие. Само тѣй изкустно поддържанитѣ, както сега, религиозни и научни суевѣрия, които сѣ изблѣскали отъ сърдцето на хората истинската вѣра въ Бога — Любовта, Единството, сѣ можели да създадатъ такива мѣчения.

Но живѣейки любовно, като едно сѣмейство, човѣчеството не би се вече нуждало нито отъ посрѣдници, нито отъ наставници, нито отъ покровители, нито отъ властители. А именно отъ това се страхуватъ хората, които стоятъ на чело и сѣ заети сега съ дѣлата на насиленето и измамата, и като не разбиратъ живота на

духа, тѣ се здраво държатъ въ туй, което имъ се струва като опора на тѣхния суетливъ, животински животъ. И бързатъ тѣ, съ помощта на своитѣ покорни, купени слуги да заблуждаватъ хората, даже отъ дѣтинство още, и заблуждаватъ ги до такава степенъ, слѣдъ което разума прѣстава да дѣйствува и въ такова състояние тѣ сж готови да сторятъ всѣкакви злодѣяства и пакости, каквито имъ бждатъ посочени и на които не сж способни даже и животнитѣ.

Ето въ какво ужасно орждие се обръща разума, който отдѣля човѣка отъ животното, при помощта на „наукитѣ“, една отъ които се нарича богословие, чийто задача е да задържи безсмисленитѣ догмати, които спиратъ истинното религиозно движение на хората и сж изгубили за наше врѣме всѣко положително значение.

Наистина по-добрѣ щѣше да е да туримъ камъкъ на шията на тия хора и да ги хвърлимъ въ морето, отколкото тѣй безжалостно да ги съблазняваме. Но все пакъ азъ вѣрвамъ, че истинския Божий законъ, закона на любовта и прощението, закона на стремлението къмъ Бога — безкрайното добро, живѣе въ хората и въпрѣки старанието на заблуденитѣ да го прѣспятъ съ своитѣ лъжливи теории, той се проявява ту тукъ, ту тамъ, при всевъзможни общения съ хората, даже въ затворитѣ и въ заточенията. Тѣй че, азъ се надѣвамъ, щото дѣцата, моитѣ или чуждитѣ, като се отказватъ отъ училищата, нѣма да изгубятъ нищо за своята душа, а напротивъ ще спечелятъ, защото нѣма да участвуватъ въ лъжитѣ, които за винаги извратяватъ душата.

Н. Григоровъ.

Власть.

Навсѣкждѣ най-жаднитѣ, най-хитритѣ и най-злитѣ хора сж се мжчели отдавна да взематѣ въ ржцѣтѣ си властѣта и да заставятѣ цѣлия народѣ да имѣ работи. Сега тѣ сж се научили да правятѣ това тѣй майсторски, че навсѣкждѣ простия народѣ живѣе въ робство, сиромашия и невѣжество, а живѣщитѣ отъ негова потѣ богати и властвуващи хора се развращаватѣ въ безуменѣ разкошѣ.

Правителството, като хитро джудже, което, като се е изкатерило върху плѣщитѣ на великана — народѣ, и като е взело отъ неговитѣ ржцѣ револверѣ, подѣ прѣдлогѣ, че отгорѣ е по-удобно да се посочва пжтя и да се защитава отъ враговетѣ, — води го вече кждѣто иска, ту като го мами, ту като го заплашва съ револвера.

Властѣта се мжчи всячески да внуши на народа, че той не може да живѣе безѣ нея, че тя го защитава отъ вѣншнитѣ му врагове, а сжщо така отъ всѣкакви разбойници, крадци и други насилници, че безѣ властѣта съ нейнитѣ войски, стражари, затвори, чиновници — не щѣше да бждѣ възможна никаква добра наредба на живота, и че затуй властѣта е свещена и на нея трѣбва да се подчиняватѣ безпрѣкословно. Но сега народа вече започна да разбира тази измама, да се освобождава отъ нея.

Всѣки законѣ на властѣта е такава мрѣжа, съ която голѣмитѣ разбойници и крадци ловятѣ

малкитѣ, ако пъкъ въ тази мръжа попадне случайно нѣкой едъръ мошеникъ, то нищо не му струва да я разкъса. Правителството издава закони и се мъчи по всевъзможни начини да внуши въ народа уважение къмъ тѣхъ, само затова, щото по-добрѣ да отвлече неговото внимание и спокойно, „на законно основание“ да го ограбва.

Всѣки писанъ законъ е груба измама и, освѣнъ това, явно насилие, понеже за неговото неизпълняване се прѣдписва наказание. Той само затъмнѣва и извращава вѣчния, вжтрѣшенъ законъ, законъ на любовта и правдата — нашата съвѣсть, която една едничка може да въведе на земята царството на разума, любовта и свободата.

Ний сме тѣй привикнали да се подчиняваме прѣдъ законитѣ, че вече не се вслушваме въ гласа на съвѣстьта, а разузнаваме само относително туй, какво ни заповѣдватъ законитѣ, написани отъ най-злитѣ и развратни хора въ държавата.

Хорскитѣ закони противорѣчатъ на Божия законъ, тѣ ни водятъ не къмъ любовно единение, а къмъ вражда, къмъ всѣко насилие, и затуй истинския християнинъ не може да имъ се подчинява.

Н. Сутковой.

Корена на злото.

Както всичкитѣ наши лични страдания произлизатъ отъ нашето собствено несъвършенство, така и всичкитѣ народни бѣдствия сж отъ несъвършенството на народа. И за всѣки човѣкъ, и за цѣль народъ, и за цѣлото човѣчество има само единъ пжть на спасение отъ бѣдственостъта на живота — непрѣстанна борба съ злото, постоянно стремление къмъ съвършенството.

Цѣлата наша насилнишка, робска наредба сжществува само за това, че злото на насилието се още здраво държи въ главата и сърдцата на по-голѣмата частъ отъ народа. Не може да има робство посрѣдъ хора, които се смѣтатъ за равни, на които е противно и да заповѣдватъ и да се подчиняватъ слѣпо. Насъ ни притиска насилието, защото голѣмата частъ отъ народа смѣта царя, чиновницитѣ, поповитѣ, богаташитѣ, землевладѣлцитѣ за нѣкакви си особени хора, на които трѣбва да се подчинява.

Цѣлата наша робска наредба, съ всичкитѣ ѝ бѣдствия, както трѣстиката въ блатото, израства върху несъвършенството на народа, и както за пълното унищожаване на трѣстиката е нужно не да се рѣже той, а да се изсуши сѣмо блатото, тѣй и за изкореняването на робството е нужно само едно — да се подигне въ народа духа на разума, любовта и свободата.

Нашето робство се крѣпи върху нашитѣ пороци, върху туй, че отъ невѣжество, страхлихость, злоба или користъ ний извършваме най-

възмутителни заповѣди на властта и се съгласяваме да се насилваме взаимно по всевъзможни начини: ний отиваме войници и плащаме данъци, съ чийто помощъ правителството притиска пакъ насъ самитѣ; ний извършваме безпрѣкосновно най-кошунствени обряди, които поддържатъ въ народа ужасната църковна измама и лъжа; ний ставаме чиновници, надзиратели и директори въ затворитѣ, даже шпиони; ний мълчимъ върху туй, за което е заповѣдано да се мълчи; лъжемъ, когато ни заповѣдатъ да лъжемъ; ний даже стрѣляме по заповѣдь на началството въ своитѣ бащи и братя.

И чудно ми е тогазъ, че надъ такова стадо отъ овце може да управлява най-лесно вълкътъ, който има въ ржцѣтъ си хубава тояга?

Евг. Ив. Поповъ.

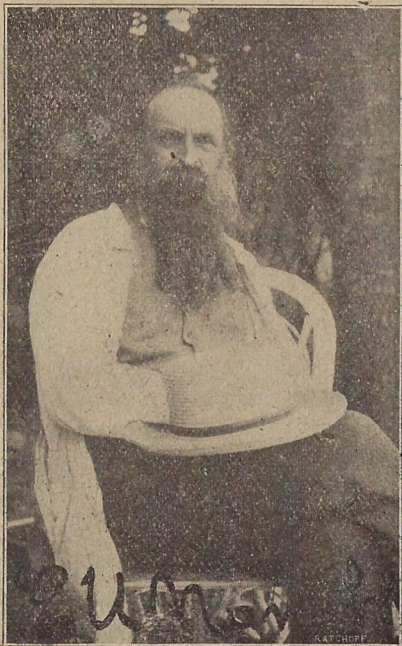
Мисли върху нравственото възпитание.

Да възпитваме дѣтето нравствено, значи да го подготвяме къмъ такъвъ животъ, който билъ нравственъ.

А за да приготвяме дѣтето къмъ нравственъ животъ, трѣбва сами да знаемъ, що е нравствено, що — безнравствено, що — добро и що — зло. На туй пѣкъ, кое е нравствено и кое безнравствено, научва само религията. И затуй, за да се

възпита нравствено, потрѣбно е, щото възпитателя да е религиозенъ човѣкъ. Само религиозния човѣкъ може да бѣде истински нравственъ и само религиозния и нравственъ човѣкъ може да възпита дѣтето въ нравственъ постъ.

Висшото стѣпало на религията или на религиозното познание, до което се е издигнало днешното човѣчество, може да бѣде изказано съ слѣднитѣ думи. Човѣка е часть отъ безсмърт-

ното, свободното и блаженото Божество. Свързанъ съ тѣлото, човѣкъ въ сжщото врѣме чувствува въ себе си гласа на своята Божествена природа, която го удържа отъ лъжа и ненависть, и го насочва къмъ правдивостъ, искреностъ, любовъ и единение съ другитѣ живи сжщества. Този гласъ е единствения ржководителъ на нравствеността. Паралелно съ познаването въ себе си Божествения гласъ и изпълването неговитѣ искания, човѣкъ достига все повече и повече свободенъ, и все повече и повече блажененъ животъ. Таквазъ е висшата свърѣмenna религия и произтичащото отъ нея нравствено ржководство.

И затуй човѣка, който иска да възпита нравствено дѣте, трѣбва да се стреми къмъ туй, щото да го научи на тази религия и прилагането ѝ въ живота. А за да може лесно да се слѣдва висшата религия, трѣбва да помагаме на дѣтето да си усвои то такива добри привички, които облекчаватъ религиозния животъ, и да заглушава въ себе си лошитѣ, които прѣчатъ на религиозния животъ. А за да могатъ да се прѣсадятъ добри привички, трѣбва, щото въ дѣтето отъ млади години да бждатъ пробудени добритѣ свойства на неговата душа; а за да не се придобиватъ лоши привички, трѣбва, щото възпитаващитѣ дѣтето хора да не го разяватъ съ лошия примѣръ на своето поведѣние. И затуй, за нравственото възпитание е необходимо да се запазятъ и изпълнятъ слѣднитѣ условия:

1. Самъ възпитателя трѣбва да води религиозенъ и нравственъ животъ, тоестъ да бжде правдивъ и любовенъ.

2. Възрастнитѣ, съ своето внимателно отношение къмъ живота на ближнитѣ и животнитѣ трѣбва да будятъ въ дѣтската душа нейнитѣ най-добри чувства: внимателность, съчувствие, любовность, доброжелателность. За сщщото може да съдѣйствува четенето наедно съ дѣцата истински художествени произведения, които изтъкватъ наистина прѣживѣни отъ автора най-добри чувства и дѣйстващи затуи заразително на читателя.

3. Въ дѣтето, отъ малки години, трѣбва да се прѣсадятъ, незабѣлѣзано за самото него, умѣреность въ потребноститѣ, въздържаность въ думитѣ, скромность въ обноскитѣ.

4. Въ дѣтето трѣбва да се развиватъ отъ рано силата на самообладание, властѣта надъ своето тѣло, надъ своитѣ чувства, надъ своитѣ мисли, надъ своята личность. Неволно срѣдство за изработването на самообладание и търпеливоста, радостното прѣнасяне на лишения, болести, унижения, срамотность.

5. Възпитателя е длъженъ да запознае юношата съ наредбата на свѣта, съ наредбата на човѣшкото общество, съ тѣзи примки, съблазни, съ чийто помощъ свѣта лови човѣка, карайки го чрѣзъ изпълняването на свѣтскитѣ изисквания да нарушава исканията на своята божествена природа, на своята съвѣсть. Юношата трѣбва да знае тия съблазни, понеже тѣ често пѣти сѣ доста тънки и коварни, но покоряването прѣдъ тѣхъ е по-мжчително за душата, отколкото страданията, които могатъ да послѣдватъ отъ неподчиняването прѣдъ тѣхъ и покорностьта прѣдъ своето Божество.

6. За да може юношата, влизащъ въ живота, да запази прѣсадениятѣ добри привички и, като се ползва отъ изработената въ него сила на самообладание, да противостои на съблазнитѣ и да запази въ своя самостоятеленъ личенъ животъ онуй благо и радость, които сж пазѣли въ него до това врѣме възпитателитѣ, необходимо е, щото той да е запознатъ съ религиозното учение за своята духовна природа, за живота, за истинското благо. Възпитателя трѣбва да съобщи на юношата всичко онуй, което най-добритѣ хора сж мислили и изказвали за Бога, за вѣчния животъ, за духовната свобода. Всичкитѣ знания за тия прѣдмети, разлѣти въ цѣлото човѣчество, възпитателя трѣбва да даде на юношата въ видъ на завършено учение, изказано въ ясни, разбрани думи, които не съдържатъ въ себѣ си нищо таинствено, суевѣрно и затуй не допускащи никакво съмнѣние. Такова едно учение ще освѣти прѣдъ юношата неговия миналъ дѣтски животъ и ще му даде ржководство за по-нататѣшния животъ и за възпитаването на иднитѣ поколения.

Даймондъ.

Една отъ причинитѣ на войната.

Една отъ причинитѣ на нашето снизходително отнасяне къмъ войната е равнодушието ни къмъ страданията на другитѣ народи, онуй егоистическо племенно безразличие къмъ бѣдстви-

ята на хората въобще, което ни е присадено още въ дѣтинство отъ нашитѣ възпитатели.

Човѣка, който се възмущава отъ отдѣлното, единичното убийство, слуша равнодушно разказитѣ за хилядитѣ убити въ едно или друго сражение. Човѣка, като трепери нервно при едната мисълъ за бѣдния, захвърленъ трупъ на убития пжтешественикъ, се отнася равнодушно къмъ мисълта за хилядитѣ обезоражени и разкъсани на части човѣшки тѣла, съ които сж покрити бойнитѣ полета. Всѣкидневнитѣ вѣстници, като съобщаватъ за нѣкое отдѣлно убийство, описватъ това произшествие до най-малки подробности, изтъкватъ всичкия му ужасъ и голѣмото звѣрство на прѣстѣпника; редактора не жали думи и страници, за да възбуди въ публиката състрадание къмъ жертвата на прѣстѣпленieto и справедливо възмущение противъ прѣстѣпника, като при това често пжти се изказва мисълта, какво злодѣя заслужава своето жестоко наказание. И въ сжщия този вѣстникъ редактора сподѣля съ читателитѣ си радостната новина, че въ едно горещо сражение неприятеля билъ разбитъ и оставилъ на бойното поле 850 убити.

Нима второто извѣстие не е 850 пжти поужасно и жално, отколкото първото? Изглежда да е тъй, обаче първото вѣстникарско извѣстие ни огорчава, а второто радва.

Тази несъобразителность, този недостатъкъ въ съразмѣрността на фактитѣ съ прѣдизвикателни отъ тѣхъ усѣщания, туй благоволение къмъ единицитѣ и пълното равнодушие къмъ стотинитѣ и хилядитѣ сжщо такива човѣшки

личности, е доста любопитно явление въ областта на нравственитѣ усѣщания.

Обичая на нѣкои плѣмена, да изгарятъ женитѣ на своитѣ умрѣли другари, ни силно вълнува и възбужда нашето искрено състрадание; ний скърбимъ при мисълта за юридическитѣ (сѣдебнитѣ) смъртни наказания; ний чувствуваме чрѣзъ вжтрѣшенъ протестующъ трепетъ, че живота самъ по себе си, както живота на дивачката, тѣй и живота на наказвания прѣстѣпникъ е прѣдметъ отъ първа важность. А достъчно е да помислимъ логически (разумно) поне една минута, за да разберемъ, че тѣзи отдѣлни убийства не сѣ нищо, че тѣ сѣ капка въ море, ако ги сравнимъ съ ония жъртви, които взема войната.

Прѣзъ врѣмето на Наполеоновитѣ походи въ Русия, въ течението на 173 дена, въ войската изчезвали всѣки день по 2,200 души, което значи, че въ по-малко отъ шесть мѣсеца загинали петстотинъ хиляди човѣшки жертви, и умирали нещастнитѣ, посрѣдъ най-ужасни лишения и страдания.

Ний, англичанитѣ, се грижимъ за развитието на „хуманността“ въ Индия, а върху туй, какви ще сѣ послѣдствията на тѣзи наши грижи въ Русия или Германия, ний не си правимъ трудъ и да помислимъ. Ний сме обзети отъ въпроса, какъ да спасимъ отъ бѣсилката нѣколко разбойника, а за спасението на милионитѣ честни граждани, бащи на сѣмейства, отъ бойнитѣ ядра и патрони даже и не помисляме.

Живота е винаги животъ, и гдѣто той и да се прѣнася въ жъртва, има еднакво право

на нашето внимание и също такава право на нашитѣ грижи за неговото запазване.

Безъ да говоря нѣщо, върху туй, че войната сама по себеси е зло, азъ обръщамъ внимание на факта, че ний се отнасяме къмъ бѣдствията, прѣдизвиквани отъ войната, съ такова равнодушие, съ каквото не се отнасяме нито къмъ едно отъ другитѣ бѣдствия и затуй не може да да има съмнѣние, че съ издигането на общественото съчувствие къмъ бѣднитѣ, които дава войната, би се прѣдизвикало и силно старание да се избѣгватъ причинитѣ, които създаватъ тия бѣди; лицата пъкъ на туй разумно и добродѣтелно съчувствие азъ смѣтамъ като една отъ причинитѣ за увѣковѣчаването на войната върху нашата земя.

Прѣводъ.

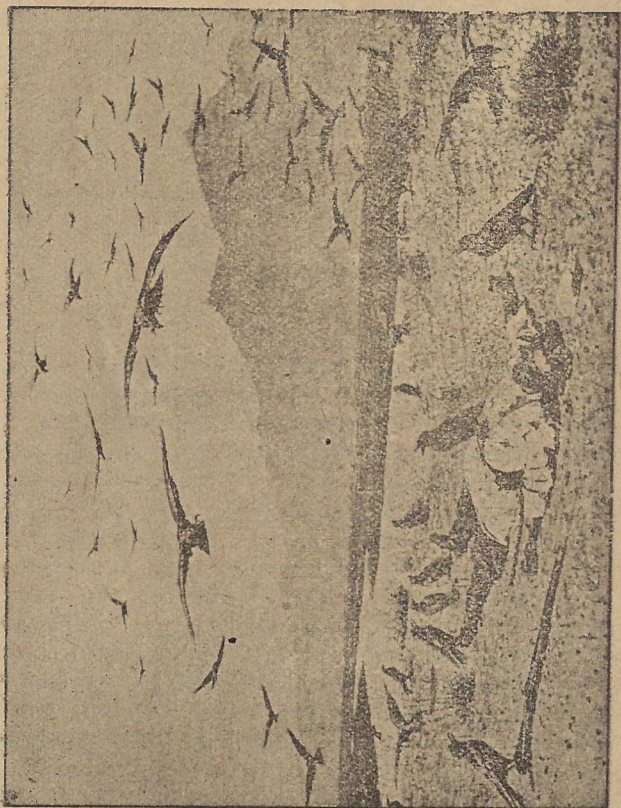
Т. Потѣхинъ.

Скрѣбни цифри.

Често пжти цифритѣ говорятъ по-краснорѣчиво отъ думитѣ, като даватъ кратко, но ясно понятие за единъ или други прѣдметъ.

Мисля, че ще е интересно, ако приведа нѣколко цифрови данни относително такъвъ единъ тежъкъ и чувствуващъ се на всѣка крачка важенъ въпросъ, прѣживѣванъ не бѣврѣме, какъвто е милитаризма, тоестъ военщината.

По голѣмината на военнитѣ сили първо мѣсто посрѣдъ всички вѣоржжени държави

държи Русия. Въ мирно време нейната армия брой почти до единъ милионъ войници, въ време на мобилизация се разширява до $2\frac{1}{2}$ милиона, а съ запаса и опълчението може да достигне почти до 9 милиона войници.

Второ мѣсто държи Франция. Въ мирно врѣме нейната войска достига до 598 хиляди войници, въ врѣме на мобилизация тя достига до $2\frac{1}{2}$ милиона, а всичко, въ врѣме на война, Франция може да събере повече отъ 4 милиона войници.

Германия рзполага съ постоянна войска отъ 585 хиляди войници, въ военно врѣме пѣкъ войската ѝ достига по число француската.

Австро-Унгария държи постоянно 365 хиляди войници, а въ военно врѣме разполага също така съ 4 милиона войници.

Италия има постоянна войска около 300 хиляди, въ случай пѣкъ на война може да я докара по числителность повече отъ 2 милиона.

Англия, въ която военната служба не е задължителна (тамъ войниците се наематъ като чиновници), въ мирно врѣме държи 200 хиляди войници, а въ военно врѣме—до 800 хиляди.

Въ цѣла Европа, която носи заразата на военщината, стоятъ подъ военното знаме повече отъ 4 милиона души, откъснати отъ своитѣ семейства и отъ производителния трудъ въ разцвѣта на своитѣ физически сили. Въ врѣмѣ на мобилизация се събиратъ повече отъ 16 милиона, а ако пламне общоевропейска война, то кичащата се съ своята външна цивилизация Европа би могла да накара да се избиватъ единъ други 34 милиона души!

Срѣдно единъ войникъ се пада на 5 мъже отъ цѣлото население.

Въ Азия, въ всичкитѣ нейни държави, въ мирно врѣме туземната войска достига до 500 хиляди души, военно врѣме пѣкъ числото на вой-

ницитѣ не е опрѣдѣлено отнапрѣдъ. Но ако се взематъ подѣ внимание боевитѣ сили на Япония, изтѣкнати въ послѣдната война съ Русия, и нейното сегашно влияние, което тя има върху другитѣ азиатски народи, въ туй число и надѣ огромния Китай съ неговитѣ почти 400 милиона жители, които се стремятъ да прѣмахнатъ ненавистното имѣ владичество на европейцитѣ или на „бѣлитѣ дяволи“, — не по-малко грамадното население на Индия, което сѣщо отдавна вече мечтае за сѣщото нѣщо, то азиатскитѣ народи ако се съединятъ подѣ тази една обща идея, биха могли да съберятъ колосална армия отъ десетки милиони войници и да побѣдятъ всичкитѣ останали.

Това е тѣй наричаната „жълта опасностъ“, плашеща Европа, която рано или късно трѣбва да се опасява отъ отмъщението на азиатскитѣ народи за своитѣ спрямо тѣхъ насилия и несправедливости.

На „чърния материкъ“, т. е. въ Африка постоянни мѣстни войски едва ли ще се наберѣтъ до $\frac{1}{2}$ милионъ, което, разбира се, не прѣчи, щото въ случай на нужда да се увеличатъ тѣ до нуждната численостъ, съобразно опасността, която заплашва единъ или други африкански народъ. Като нагледенъ примѣръ въ туй отношение може да ни послужи дивата Абисиния, която прѣди нѣколко години разби на пухъ и прахъ могѣщата и просвѣтена Италия. Още подобъръ примѣръ е миналата Англо-Бурска война.

Въ Америка, на първо мѣсто по многочисленостъ на своята войска стоятъ Съединенитѣ Щати, гдѣто макаръ сѣщо така да не е въведе-

на общата военна повинност, но постоянно подъ знамената се намиратъ до 100 хиляди доброволци—чиновници. Въ врѣме на война пѣкъ, когато се заплашва цѣлостъта и свободата на щатитѣ, подъ знамената се свиква всичкото население на възраст отъ 18 до 45 години и тогасъ могатъ да бждатъ събрани до 10 милиона войници.

Въ другитѣ американски държави: въ Мексико—около 200 хиляди; въ Бразилия—до 50 хиляди, въ Аргентинската република—до 100 хиляди, и въ всички останали до 150 хиляди.

На цѣлото пѣкъ земно кълбо стои готова войска отъ 6 милиона войници, която въ врѣме на война може да бжде докарана до чудовищната цифра: 45 милиона войници!

Наредени въ единъ тѣсенъ редъ около земното кълбо (по екуатора), тѣ могатъ да го заобиколятъ отъ една непрѣкъснатата верига отъ щикове, които съ своитѣ краища лежатъ върху рамѣната на заднитѣ войници; а за да се направи прѣгледъ на тази редица отъ войници, нужни сж цѣли 70 дена пжтуване по трена, безъ всѣко спиране, като се прѣглежда по такъвъ начинъ по 2,000 войници въ минута!

А колко струва на народитѣ, даже въ мирно врѣме, въоръжаванието и хранението на тия хора!

Най-бѣдната държава въ Европа, Русия, харчи всѣка година подиръ своитѣ войски 475 милиона рубли (отчетъ на военно-морското вѣдомство за 1908 година), което значи 1,187 милиона лева.

До колкото сж тежки такъва едни разходи

за народитѣ може да ни даде прѣдставление дол-
нята таблица за годишнитѣ доходи и данъци,
които се падатъ въ разнитѣ държави срѣдно на
единъ жителъ:

	доходъ	данъци
Въ Съединенитѣ Щати.	865 лв.	57 лв. 50 ст.
Въ Англия.	682 „	72 „
Въ Франция	482 „	87 „
Въ Германия	640 „	59 „
Въ Австро-Унгария	317 „	50 ст. 45 „
Въ Русия	157 „	50 ст. 31 „

Най-добритѣ, истински просвѣтенитѣ хо-
ра отъ всички врѣмена и народи се отдавна ве-
че стремятъ и правятъ всичко възможно, щото
да се основе мирътъ и щастието на хората не
върху безцѣлната и груба сила на топоветѣ и
щиковетѣ, а върху по-твърди и нерушими ос-
нови, врху основитѣ на потжиканата днесъ спра-
ведливостъ, върху основитѣ на онази висша Бо-
жия Правда, която трѣбва да се възцари рано
или късно върху земята, понеже тя е вложена
въ душата на всѣки човѣкъ, но сега е врѣменно
затъмнена и стжжкана отъ кривитѣ на хората и
наслѣдени отъ тѣхнитѣ жестоки прадѣди лъж-
ливи понятия и прѣдразсждаци. Къмъ тѣхъ се
отнася и войната. Това позорно наслѣдство отъ
прѣдишното варварство ще се унищожи за ви-
наги само по себе си и едното сѣмо възпомина-
ние за него ще бжде срамъ тогазъ, когато чо-
вѣчеството съзнае, че истинската цивилизация
се състои не въ усъвършенстването способитѣ за
разрушаването на чуждия трудъ и въ самоиз-
зтребването, а въ нравственото вжтрѣшно са-
моусъвършенствуване, въ издигането доиде а-

ла на християнската любовь — до всепрощението, братството и равенството.

Когато живота и взаимнитѣ отношения между отдѣлнитѣ хора и цѣлитѣ народи бждатъ измѣнени по самата сжщность на християнското учение и тѣ ще станатъ християни не само по име.

И познаването на великата и вѣчна истина, вложена въ основата на християнството, ще направи всички хора свободни и щастливи, като внесе истинска свѣтлина, намѣсто смѣтаното за свѣтлина тлѣе не на гнититѣ пѣнове, мирь — намѣсто вражда и раздѣленость, любовь и доброта — намѣсто злоба и безпорядъци.

И къмъ неотдѣляемото, непропадащо духовно благо, — което е най-нужно за човѣка и му дава вѣчно блаженство, — ще се „приложатъ“, разбира се и всички врѣмenni земни блага, които услаждатъ неговия кратковрѣмененъ пжть въ този свѣтъ.

Нека, прочее, се стремимъ най-напрѣдъ къмъ небесното, духовното, за да получимъ и всичко земно.

Нека почнемъ да въплѣтяваме на земята тази виша Божия правда, да я въплѣтяваме непрѣстанно, камъкъ надъ камъкъ като съградимъ по такъвъ начинъ и тукъ неразрушимото чудно-прѣкрасно царство Божие, което ще настѣпи толкозъ по-скоро, колкото по-скоро ще се притечемъ и ний, безъ да се оглеждаме, на вика на този, който ни е посочилъ най-вѣрнитѣ пжтища за неговото достигане, когато ний ще тргнемъ слѣдъ Него съ всичкото си сърдце и разумѣние, всички въ единъ кракъ! *Пръводъ.*

А. Волошинъ.

Тайната на бѣлото здание.

(Противъ смъртното наказание).

Далечъ отъ града стои бѣло здание.

Висока стѣна го заобикаля. Наоколо нѣма дървета и само широко поле го заобикаля отъ вси страни.

Какво става въ него, не се вижда, но при една погледъ върху мрачнитѣ му стѣни страхъ обзема човѣка.

.....
Слънцето се спуща бавно задъ хоризонта.

Златиститѣ лъчи бѣгатъ успоредно надъ земята и съ чървени отражения си играятъ по бѣлата стѣна, разедена отъ врѣмето.

И струва се, че стѣната е полѣта съ кръвь, но скрива се слънцето, изчезва кръвьта, и дългата стѣнка на зданието се слива съ мрака на нощта.

Милиони звѣзди загорѣха, мѣсеца се показва и неговитѣ свѣтливи лъчи се протегнаха къмъ града и бѣлото здание.

Тихо лѣха звѣздитѣ върху земята своята ласкава свѣтлина, шумѣха въ града хората, прехосвайки живота, а въ бѣлото здание бѣ всичко неподвижно.

Страшно се струваше то въ ноцната тъмнина и страшно бѣше да го гледамъ даже отъ далечъ....

.....
Но на двора блѣсна и пламъкъ.

Яви се единъ човѣкъ, слѣдъ него втори, трети....

И скачаха тѣхнитѣ сѣнки подирѣ имъ; сѣ-кашъ се смѣха и играеха.

Дойдоха до стѣната и бързо сториха нѣ-каква си тъмна, както и заобикалящата ги нощъ, работа....

Върнаха се.... отново сѣнката скачаше слѣдъ тѣхъ и лазейки бързо по грапавата стѣна, падаше върху земята, гърчеше се или отъ болка, или отъ смѣхъ....

Послѣ се явиха четирма.

Бавно тръгнаха тѣ къмъ мѣстото, гдѣто работиха по-рано първитѣ трима....

И четири сѣнки бѣгаха весело подирѣ имъ, като се кривѣха и скачаха.

Дойдоха. И трима отъ тѣхъ почнаха нѣ-каква си страшна и странна работа.

Суетѣха се и скачаха сѣнкитѣ, подража-вайки на работящитѣ, и само една сѣнка бѣше неподвижна; послѣ и тя трепна, подигна се и се изправи....

.....
Какво се случи!....

Една звѣздичка се откъсна отъ тъмното небе и въ ужасъ отъ злодѣянието, което видѣ на земята, изчезна въ вѣчността....

Отеднажъ потъмнѣ, понеже мѣсеца се скри въ плаващия облакъ, за да не вижда туй, което правѣха тримата надъ четвъртия, такъвъ сжщо човѣкъ, както и тѣ....

Когато мѣсеца се отново появи, и неговата свѣтлина оплашено и трепетно затича по земята,

около стѣната бѣ тихо и само три сѣнки, над-
прѣварвайки една друга, вървѣха по двора.

А гдѣ бѣ четвъртата сѣнка, гдѣ бѣше този,
който я отражаваше?

Хората и не искатъ да знаятъ за това, как-
то не искатъ да знаятъ звѣздитѣ за едната отъ
тѣхъ, тази, която ужасена, се провали въ безд-
ната....

.....
Мрачно стои бѣлото здание и навѣсено пази
своята тайна.

Прѣводъ.

Вернаръ Шоу.

ЧОВѢКЪТЪ, КАТО РАЗРУШИТЕЛЪ.

(Изъ комедията „человѣкъ и свръхчело-
вѣкъ“, Дявола).

А нима човѣка, при всичкия му възхваляванъ
умъ, губи малко отъ себе си? Скитали ли сте се
вий по земята въ послѣдно врѣме? Азъ доста-
тъчно побродихъ и разгледахъ чуднитѣ изобрѣ-
тения на човѣка, а за туй смѣло мога да ви кажа,
че въ изкуствата, които пораждатъ и поддър-
жатъ живота, човѣкъ не изобрѣтвява нищо, но
въ изкуствата, които причиняватъ смъртъ, той
надминава даже природата и съ помощта на хи-
мията и механиката извиква на сцената всикитѣ
бичове: глада, чумата и мора. Днешния селянинъ
яде пие сжщото това, което сж пили и ели се-
лянитѣ прѣди десетъ хиляди години, и неговото

жилище се измѣня въ течението на хиляди столѣтия по-малко, отколкото фасона на дамската шапка прѣзъ послѣднитѣ нѣколко недѣли. Но когато той излезе, за да убива, то взема въ ржцѣтъ си чудото на механическото изкуство, което само при допирането на неговия прѣстъ развива всичкитѣ молекулярни сили и остава далечъ слѣдъ себе си копието, стрѣлата и пушката на неговитѣ бащи. Въ мирнитѣ изкуства човѣкъ е слабъ: азъ видѣхъ неговитѣ памучно-предачни и други такива фабрики съ машини, което би могло да изобрѣти всѣко срѣщнато жадно куче, ако се нуждаеше не отъ храна, а отъ пари. Азъ зная неговитѣ тежки печатни машини, тежки лакомотиви и уморителни велосипеди, всичко това е само едни празни играчки въ сравнение съ пушкитѣ на Максима и подводнитѣ торпедни лодки. Въ промишленитѣ машини изпѣква само жадността и неподвижността на човѣка; неговото сърдце пѣкъ е напълно въ неговитѣ смъртоносни оржжия. Онази дивна сила на живота, която вий тѣй прославяте, е сила на смъртта. Като мѣрило за силата на човѣка служи неговата способностъ да разрушава.

— Какво прѣдставлява неговата религия?

Оправдаване ненавистьта му къмъ менъ, дявола.

— Какво нѣщо е неговия законъ?

Оправдаване на бѣсилкитѣ.

— Какво нѣщо е неговата нравственостъ?

Приличие. Оправдаване на хората, които употребятъ, безъ да произвеждатъ.

— Какво нѣщо е неговото изкуство?

Оправдаване на неговото ненаситно нас-

лаждане отъ картинитѣ, които рисуватъ убийства.

— Какво прѣдставлява неговата политика ?

Или поклонение прѣдъ деспота, защото деспота може да убие, или парламентарски бой на пѣтли.

Въ едноврѣмешнитѣ хроники вий четете за землетресенията и мороветѣ, при което въ тѣхъ се казва, че това доказва всемогѣществото и величието на Бога и нищожеството на човѣка.

Въ днешно врѣме хроникитѣ описватъ биткитѣ. Въ биткитѣ двѣ враждебни тѣлни хора стрѣлятъ едни въ други съ куршуми и разрывни снаряди до тогазъ, до когато едната отъ двѣтѣ тѣлни не се обърне въ бѣгство и тогазъ другата започва да прѣслѣдва на коне бѣгащитѣ и да ги сѣче на парчета. И туй, спорѣдъ заключението на хроника, доказва величието и могѣществото на побѣдилата империя и нищожеството на побѣденитѣ. Народа тича по улицитѣ и вика съ възторгъ за тия побѣди, като поощрява правителството да харчи стотини милиони лева за такива рѣзни, тогазъ когато тѣхнитѣ най-могѣществени министри не се рѣшаватъ да похарчатъ излишно петаче за борба съ бѣдността и епидемиитѣ, които сами тѣ виждатъ всѣки день.

Прѣводъ.

Хр. Досевъ.

Христианството и военната служба.

Военната служба има за цѣль да събира синоветъ на народа, за да ги учи на подчинение прѣдъ властѣта и законитъ, да ги приготвя къмъ убийството на своитъ братя селяни и работници, които не искатъ да се подчиняватъ въ нѣщо на правителственитъ искания или пъкъ обявяватъ направо кърваво възстание, съ което се мжчатъ да разрушатъ общественитъ наредби и намѣсто тѣхъ да издигнатъ нови. Или пъкъ правителството изпраща своитъ роби-войници противъ робитъ-войници на друга, съсѣдна нѣкоя страна, за гдѣто нейния царъ обидилъ нашия, или за гдѣто границитъ на тази страна сж затворени за стокитъ на нашитъ фабриканти и търговци. Стока, която е може би много понуждна намъ, отколкото на съсѣдния народъ, но която не се продава намъ, защото ний макаръ и сами да сме я произвели съ своя трудъ, но сме тѣй ограбени и бѣдни, че нѣмаме възможность сами да изразходваме туй, което сме произвели.

Да, войника е убиецъ, палачъ на своя братъ, колко и да се мжчатъ и правителство, и попове, и учители, и вѣстникари да убѣдятъ народа, че войника е достоенъ защитникъ на своето отечество, на своето сѣмейство. А ако отечеството на народа бѣ онуй мършево парче земя, надъ която потѣе съ гладенъ коремъ се-

лянина, или ония двѣ измѣчени рѣцѣ и прѣгърбено отъ непосилень трудъ тѣло на работника, което той продава съ молба всѣки часъ на всѣки срѣщнатъ бездѣльникъ, въ чийто рѣцѣ сж изпаднали паритѣ, или цѣкъ ония дрипи, съ които поробения и измѣченъ народъ покрива своитѣ дѣчица, — ако всичко туй съставляваше отечеството на народа, то бждете спокойни, никой не ще се съблазни да харчи пари за поддържане на многохилядна армия, за да прѣвземе съ нея нѣкога такава едно голо, гладно и измѣчено — гърбаво отечество. Богатствата, които сж ограбвани въ течението на много поколѣния отъ народа, и се намиратъ въ наслѣдственото владѣяне на богатитѣ и властващитѣ, — ето кое привлича чуждитѣ богати и властващи, — жадни за увеличаването на своитѣ и безъ туй голѣми богатства, владѣния и роби-работници, да нападатъ на нашата страна.

Войника пази натрупанитѣ чрѣзъ ограбването на неговитѣ братя-селяни и работници богатства, както отъ гладния и бѣденъ свой народъ, тѣй и отъ жадността на чуждитѣ народи, т. е. на тѣхнитѣ властители и богати.

Но вънъ отъ всичко туй, военната служба, като приготвяне къмъ *убйството*, е противна на онази религия, като изповѣдница на която се смѣтаме всички ний, — на християнството.

Какво учи християнството, истинското християнство, онуй, което е проповѣдвалъ отъ бѣднякъ Исусъ отъ Назаретъ и за което е билъ той разпнатъ и мѣченъ, а не онуй християнство, на което ни учатъ сегашнитѣ учители и свещеници.

Исусъ е училъ: ний, всичко живо и онуй, което виждаме въ цѣлия свѣтъ, е създадено по волята на Висшето Сщество или Бога. Като части отъ едно цѣло, ний чувствуваме своето единство съ природата, животнитѣ, а най-вече съ своитѣ подобни, съ хората, все едно къмъ кой народъ или племе принадлежатъ тѣ. Любовьта е единъ отъ законитѣ на нашия животъ. Даже и самия Богъ се прѣдставя за насъ като любовь. „Богъ е любовь“, пише въ своето евангелие апостолъ Иоанъ. Като любимъ своя братъ, трѣбва да му прощаваме всички грѣшки и обиди, 77 пжти по 7, т. е. както отговорилъ Исусъ на въпроса на апостолъ Петъръ: „до колко пжти трѣбва да прощавамъ на своя братъ?“ Всѣкогашното прощаване е онуй, което въ евангелието е изразено като нравствената заповѣдъ: „Не се противи на злия“, т. е. не се противи съ зло. На злия трѣбва да се противимъ съ доброто, побѣждавайки по такъва начинъ неговото зло и обръщайки душата му къмъ доброто, къмъ радостта, къмъ Бога. Исусъ още учелъ, че ний, като сме произлѣзли отъ Висшата Чистота, но сме се врѣменно отклоняли отъ минаването си прѣзъ калъта на материалнитѣ желанія и страсти, трѣбва отново, чрѣзъ съзнателно усилие, да тръгнемъ по пжтя на чистотата — и въ думитѣ, и въ мислитѣ, и въ постжжитѣ, — за да се върнемъ пакъ тамъ, откъдѣто сме били пуснати въ свѣта — т. е. къмъ Бога. „Бждете съвършени, тѣй, както е съвършенъ вашия Отецъ Небесенъ“, казва Исусъ на народа, който слушалъ неговата проповѣдъ.

Но въ какво се състои тази чистота на думитѣ, мислитѣ и постѣпкитѣ?

Нашитѣ думи сж чисти, когато съ тѣхъ ний *не обиждаме и не искаме да обиждаме* никого, — ни човѣкъ, ни животно, ни трѣвичка, ни тия, които сж прѣдъ насъ, нито пъкъ тия, които сж далечъ отъ насъ.

Нашитѣ мисли сж чисти, когато ний не мислимъ нищо лошо за своя братъ, когато ний не му желаемъ нищо такова, което би *го обидило, оскърбило или наскърбило*

И най сѣтнѣ, нашитѣ постѣпки сж чисти, когато тѣ не причиняватъ и *нѣматъ за цѣль да причинятъ страдания или обида* на каквото да било живо сжщество, — на човѣка, на животното, на растението, на злодѣя или на святия човѣкъ, на дѣтето или на стареца.

Ето какво училъ — въ нѣколко думи Христосъ. Ето къмъ какво трѣбва да се стремятъ тия, които се смѣтатъ за негови ученици и послѣдователи.

И ако сравнимъ цѣлия животъ, живота на тѣй наричанитѣ християнски народи, особено онази отвратителна професия, наричана военщина и тѣй уважавана отъ насъ, — ако сравнимъ себе си съ туй, което ний би трѣбвало да бждемъ споредъ християнското учение, то ний сме сжщо тѣй далечъ и отъ чистота, и Бога, и отъ Христа, както е далечъ отъ нашата развита цивилизация древния пещеренъ човѣкъ.

Това чувствуватъ и виждатъ чувствуващитѣ и знаящитѣ тия, които отново и самостоятелно се стрѣмятъ да вървятъ по пътя на чистото християнство.

Когато прѣдъ тия тѣй рѣдко срѣщани, но увеличващи се съ всѣка нова годна хора, се изпрѣчва властѣта съ искането, щото тѣ да ѝ служатъ и помагатъ, като войници и данакоплатци, новитѣ християни отговарятъ: „Азъ смѣтамъ военщината и поддържането правителственото насилие чрѣзъ данъкоплатството за прѣстѣпно, мръсно дѣло, за нарушение на моята любовъ и довѣрие къмъ братята ми, за отстѣпничество отъ християнството, отъ религията, която изповѣдвамъ, за вериги, които свързватъ и държатъ въ робство измѣченитѣ народи. Азъ служа на братята си, на доброто, на Бога. Азъ не отивамъ противъ братята си, противъ доброто и противъ Бога. Азъ не мога да ви служавамъ и помагамъ. „А вий правете каквото искате съ менъ“.

И сега, двѣ хиляди години подиръ първитѣ, великитѣ християнски мѣченици, се явяватъ нови, сжщо тѣй смѣли и силни, но вече не въ една езическа страна подобно на стария Римъ, а въ страни, които сж изпѣстрени съ великолѣпни и скжпи храмове, въздигнати въ името на кроткия Христосъ. Днесъ навсѣкждѣ, гдѣто хората се смѣтатъ за християни въ Австрия, въ Сърбия, въ Германия, въ Франция, въ Швейцария, въ Холандия, въ Швеция и Норвегия, въ Италия и Англия, въ Русия и най-послѣ въ нашата България, десятки, стотини хиляди млади и възрастни хора лежатъ въ затворитѣ, дисциплинарнитѣ роти, въ лудницитѣ и болницитѣ, често пжти измѣчвани до смъртъ, за туй, че тѣ обичатъ истината и своитѣ братя повече отколкото себе си и своето външно спокойствие, че тѣ се повече боятъ да нарушатъ божитѣ закони,

вдълбани въ тѣхния духъ, отколкото да отидатъ противъ претенциитѣ и исканията на ония жални, тъмни, често пѣти зли хора, които смѣтатъ, че иматъ право да се разпореждатъ съ волята, съ вѣстѣта, душата и живота на ония създания, които случайно сж се родили между прѣдѣлитѣ, вземани отъ тѣхъ за граници на принадлежащия тѣмъ народъ, държава.

Честь и хвала на тия скромни, но твърди мжченици борци! Тѣ първи нанасятъ своитѣ, макаръ и самотни, но разрушително силни удари върху оная вѣковна верига, която държи въ тѣлесно и душевно робство цѣлия човѣшки родъ, — и властващи и подчинени, и работници и празни, и бѣдни богати, и гладни и прѣситени.

Честь и хвала вамъ, наши най-добри братя!

Л. Толстой.

Селянинъ и пѣтникъ.

Разговоръ.

(Въ селска къща. Старецъ пѣтникъ се ди около прозореца и чете нѣкаква си книга. Стопанина, който се върналъ туку-що отъ полето, сѣда около софрата да вечеря и кани пѣтника. Пѣтника се отказва. Стопанина вечеря. Слѣдъ като се навечерва, става, прѣкръства се и присѣда около гостенина).

Селянина. Какъ си попадналъ въ нашитѣ мѣста?

Пътника. (Свива очилата си и затваря книгата).
Отивамъ въ окръжния градъ, па закъснѣхъ въ
вашето село. Помолихъ твоята жена да ме пуст-
не да прѣнощувамъ у васъ. Тя ме пуствна.

С. Харно, харно. Прѣнощувай.

П. Благодаря ти. Е, какъ я карате сега?
Какъ живѣете?

С. Какъвъ е нашия животъ? Най-лошъ.

П. Защо?

С. Защото нѣма отъ какво да се прѣхран-
ваме. Какъвъ е нашия животъ, че по-лошъ и да
търсишъ не можешъ намѣри. На, моето сѣмей-
ство се състои отъ 9 души, всички искатъ да
ядятъ, а повърсахме всичко 15 шиника. И жи-
вѣй както знаешъ. Зорленъ ще трѣгнешъ да си
търсишъ хлѣба по хорсча работа. А надниците
сега сж съвсѣмъ ниски. Богатитѣ правятъ съ
насъ, каквото си поискатъ. Народа се размно-
жава, земята не расте, а данъцитѣ, както зна-
ешъ, се увеличаватъ. Трѣбва да плащаме и на-
емъ на земитѣ, и околийска, и пѣтна повиностъ,
и за добитѣка, и на попа. Всички ездятъ на
насъ, само мързеливия не ни вирѣга въ своята
кола.

П. А азъ мислѣхъ, че сега селянията по-
чна да живѣе по-охолно.

С. Тѣй по-охолно почнахме да живѣемъ,
че по цѣли дни гладни стоимъ.

П. Азъ мислѣхъ така, защото гледамъ какъ
почнаха да разпилѣватъ паритѣ.

С. Какви пари разпилѣватъ? Чудни работи
приказвашъ. Хората отъ гладъ мратъ, а той за
разпилѣване на пари хортува.

П. А азъ четохъ въ вѣстниците, че мина-

лата година селянитѣ изпили вино и ракия за 700 милиона рубли.*) А милиона е хиляда хиляди.

С. А беки само ние приемъ? Я погледай какъ поповетѣ смъркатъ. Първо качество. А чорбаджиитѣ и богаташитѣ по-долу не падатъ.

П. Това е тъй. Само че по голѣмата частъ нада на васъ.

С. По твоему не тѣбва и да приемъ?

П. Не; азъ казвамъ туй, за да покажа, че ако на вѣтъра се прѣскатъ 700 милиона въ годината, то значи не тъй лошо още живѣятъ. Шега ли сж тия 700 милиона. Не можешъ ги изрече.

С. Какъ може безъ пиене. Не ний сме почнали, не съ насъ ще се и свърши; годужи, свадби, помени, бакшиши, — искашъ не искашъ, — не може безъ него. Тъй е наредено.

П. Но има хора, които не пиятъ. А живи и здрави сж. Правичката да си кажемъ, въ пиенето малко добрини има.

С. Какви добрини, освѣнъ злини.

П. Значи и не трѣбва да приемъ.

С. Та ти пий или не пий, все едно: нѣма отъ гдѣ да се прѣхранишъ. Земята ни е малко. Ако имахме земя, горѣ-доло щѣхме да я карами, — а земята не ни стига.

П. Какъ не ви стига? Беки малко земя има на този свѣтъ? Кждѣго погледнешъ навсѣкждѣ земя.

---

*) Рублата се равнява на 2¹/₂ лева. Тази цифра се отнася за русия.

С. Земята си е земя, само че не е наша. Близко е носа но не можешъ да го ухапешъ.

П. Не е ваша? Ами чия е?

С. Чия? Знаино е, чия. На, оня шкембестъ дяволъ заграбилъ 200 хиляди декара, самичакъ, и никого нѣма на свѣта, а това му е още малко. А ний и кокошки вече не вѣдимъ, — нѣма дѣ да ги пустнемъ. Врѣме е вече и добитъка да оставимъ. Нѣма съ какво да го хранимъ. А влѣзе въ неговитѣ нивя теле или конь — глоба, продай и послѣднитѣ си нѣща за да му заплатишъ.

П. Ами защо му е толкозъ много земя?

С. Защо ли му е? Беки не знаешъ? Сѣе, вършѣе, продава жито, паритѣ въ банката турга.

П. Беки той може да изоре, посѣе, пожъне и повършѣе толкозъ много земя

С. Гачи си малъкъ. За туй му сж дадени паритѣ. Наеме работници, тѣ му изоратъ и съберятъ житото въ хамбаритѣ.

П. Ами работницитѣ нали сж пакъ отъ вашитѣ?

С. Едни сж наши, други сж отъ други мѣста.

П. Но нали сж все селени?

С. Разбира се, наши братя сж. Та кой, освѣнъ селянина, ще работи. Разбира се, селяни сж.

П. Ами ако селянитѣ не ходѣха да му работятъ?

С. Все едно и да ходятъ и да не ходятъ нѣма да даде земята си. Тя ще стои празна, ама нѣма да я даде. Като кучето на сѣното — самò не яде, но и на другитѣ не дава.

П. Че какъ тѣй ще опази своята земя? Тя трѣбва да има въ дължина петъ километра. Беки той може да я пази?

С. Чуденъ челякъ си ти. Той си лежи на хълбока, а шкембето му расте. За туй той си има пазачи.

П. А пазачитѣ, май, пакъ сж отъ вашитѣ?

С. Ами то отъ кои ще сж, разбира се, отъ нашитѣ пакъ.

П. Значи селянитѣ сами работятъ за чорбаджиитѣ земята, па още я самички и караулятъ.

С. Ами какво да правимъ?

П. Какво да правите? Не ходете да му работите, не се наемайте и за пазачи, тогазъ земята ще остане свободна. Земята е Божия и хората сж Божии, ори, сѣй, вършей — комуго трѣбва.

С. Стачка значи. Ами за какво имъ сж тогазъ войницитѣ? Ще ги изпратятъ — разъ, два, огънь бий — едни ще убиятъ, други ще затворятъ. Съ войницитѣ и не приказвай.

П. Но нали войницитѣ сж пакъ отъ вашитѣ? Защо тогазъ тѣ ще стрѣлятъ своитѣ братя?

С. Нѣма какво да правятъ. Затуй сж дали клетва.

П. Клетва? Каква клетва?

С. Беки ти не си отъ нашата вѣра? Клетва — значи клетва.

П. Кълнатъ се значи.

С. Ами какъ прѣдъ кръста и Евангелието се кълнатъ, че сж длѣжни да даватъ своя животъ за прѣстола и отечеството.

П. А по моему това не трѣбва да се прави.

С. Какво?

П. Не трѣбва да се дава клетва.

С. Какъ не трѣбва, когато туй е писано въ закона.

П. Не, въ закона нѣма това. Въ Христовия законъ туй е направо запратено: не се кълни съвсѣмъ, казано е тамъ.

С. Защо тогазъ поповетѣ...

П. (Взема книгата, отваря я, търси и чете): „Казано ви е: пази клетвата си, *а азъ ви казвамъ — никакъ не се кълнете*. Но да бжде думата ви да, да, не, не, а всичкото останало е отъ лукавия“. (Матей, гл. V, ст. 33,38). Значи споредъ Христовия законъ не трѣбва да се кълнемъ.

С. А ако не се кълнатъ, тогазъ и войници нѣма да има.

П. А защо ни сж тия войници?

С. Какъ защо? А ако на нашето царство нанаднатъ другитѣ царства, какво ще правимъ тогазъ?

П. Сами царетѣ се каратъ, нека сами се и разправятъ.

С. Какъ така?

П. А тѣй, че който вѣрва въ Бога, каквото и да му приказвамъ той нѣма да убива.

С. Ами защо попа чете въ черквата заповѣдъ, че се обявявало война, та да се събератъ запаснитѣ.

П. Азъ върху туй нищо не зная. Азъ зная, че въ заповѣдитѣ, въ 6-та, е направо казано: не убивай. Значи, забранено е да се убиватъ хората помежду си.

С. Това е за въ мирно врѣме. А на войната какъ може безъ това? Врагове, значи, има.

П. Споредъ Христовото Евангелие нѣма врагове, заповѣдано е да се обичатъ всички. (Отваря Евангелието и чете).

С. Прочети, прочети.

П. (Чете). „Чули сте, че е речено не убивай; който пъкъ убие да бжде сѣденъ, а азъ ви казвамъ, че всѣки, който се сърди на своя братъ, подлежи на сѣдъ.“ Още е казано: „Чули сте, че е речено: обичай ближния си и ненавиждай врага. А азъ ви казвамъ: обичайте своитѣ врагове, благославяйте тия, които ви проклинатъ, правете добро на тия, които ви ненавиждатъ и се молете за тия, които ви обиждатъ и прислѣдватъ.“ (Матей, глава V стихъ 43,44). (Дълго мълчание).

С. Е, ами данъцитѣ? И тѣхъ трѣбва да не даваме?

П. За туй както самичкѣкъ знаешъ. Ако твоитѣ дѣца сѣ гладни, то разбира се, че трѣбва най-напрѣдъ да нахранишъ своитѣ.

С. Значи войницитѣ съвсѣмъ не сѣ нужни?

П. Защо ни сѣ? Беки е шега да нахранишъ и облѣчешъ толкозъ много хора? А отъ васъ събиратъ все нови и нови милиони. Тия тѣртеи сѣ милиони по цѣлата земя, а ползата отъ тѣхъ е само тая, че не ви даватъ да обработвате свободно божата земя, па понѣкога ви пустватъ по нѣкѣй и другъ куршумъ.

(Селянина въздиша и клати глава).

С. Което е вѣрно — вѣрно е. Но ако се съгласяха всички отеднажъ. А то ако се зайнати единъ

или двама, ще ги застрѣлятъ или ще ги затворятъ; и никаква полза нѣма да се получи отъ тѣхъ.

II. А и сега има хора, млади момчета, които, макаръ и отдѣлно, сами, но стоятъ за Божия законъ, не ходятъ войници: не мога, значи споредъ Христовия законъ да бжде убиець. Прарвете, каквото искате, а пушка нѣма де взема въ ржцѣтъ си.

С. А какво правятъ съ тѣхъ?

II. Тургатъ ги въ затворитѣ,—по 3, по 4 години. Разказватъ че и тамъ имъ е добрѣ, защото началството сж сжщо хора, уважаватъ ги. А нѣкои и съвсемъ пуцатъ, казватъ не си годенъ, слабъ си. А той е такъвъ здравенякъ, гдѣто другадѣ и не можешъ го намѣри. Пуцатъ ги, защото се страхуватъ да не разправятъ и на другитѣ войници, че военщината е противъ Божия законъ. А отъ тия, които попадатъ въ затворитѣ, едни излизатъ здрави и читави, а нѣкои тамъ и умиратъ. А беки и въ казармитѣ не мратъ? И колко се връщатъ въ село осакадени — кой безъ крака, кой безъ ржцѣ, кой заразенъ отъ нѣкоя болестъ...

С. Бей, ти си цѣлъ адвокатъ. Хубаво е ако бѣше тѣй, само че и отъ това нищо нѣма да излѣзе...

II. Защо нѣма да излѣзе?

С. Затуй.

II. Какъ затуй?

С. Затуй, че началството има власть.

II. Но началството е силно само отъ туй, че вий му слугувате. А не слушайте началството и нѣма да има на земята власть.

С. (Клати глава). Чудни нѣща приказвашъ.

Какъ може безъ началство? Безъ началство съвсѣмъ не бива.

П. Разбира се, не бива. Но кого ти ще смѣташъ за началство: пристава или Бога? На кого искашъ да се подчинявашъ: на пристава или на Бога?

С. Разбира се на Бога. Никой не може да бжде по-горѣ отъ Бога. Първото нѣщо е да живѣешъ по Божи.

П. А ако искашъ да живѣешъ по Божи, то трѣбва да слушашъ Бога, а не хората. А ако почнешъ да живѣешъ по Божи, нѣма да гонишъ хората отъ чуждата земя, нѣма да ставашъ кметъ, стражаринъ, бирникъ, а най вече нѣма да отидешъ войникъ, нѣма да давашъ обѣщание да убивашъ хората.

С. Ами защо дългогривитѣ попове не учатъ както трѣбва. Беки тѣ не виждатъ, че това не е по закона?

П. Не зная. Тѣ вѣрватъ по своему, и ти карай по своему.

С. Ехъ дългогриви дяволи!

П. Не бива да осждаме другитѣ. Всѣки трѣбва да помни самъ за себе си.

С. Това е тѣй (Дълго малчение. Селянина клати глава и се усмихв.) Значи, по твоюму, ако се заловимъ всички отеднажъ, то и земята ще си е наша и данъци нѣма да има.

П. Не, братко, не само туй искахъ да кажа. Азъ искамъ да кажа, че нашия животъ е лошъ само отъ туй, че ний лошо живѣемъ. Ако живѣемъ по Божи и лошия животъ нѣмаше да сжществува. А пъкъ какъвъ ще е нашия животъ, ако ний почнемъ да живѣемъ по

Божи—единъ Богъ зчае,—и вѣрно е само туй, че нѣмаше да има лошъ животъ. Сами пиянствуваме, псуваме се, биемъ се, сѣдимъ се, завиждаме си ненавиждаме хората, Божия законъ не признаваме, хората осѣждаме: ту шкембести, ту дългогриви, а стига да ни позалъгватъ съ парици, и ний сме готови да отидемъ на всѣкаква служба: и стражари, и бирници, и войници, и сме готови своя пакъ братъ да разоряваме, душимъ и убиваме. Сами живѣемъ по дяволски, а отъ хората се оплакваме.

С. Това е вѣрно. Само че е трудно това, много е мѣчно. По нѣкога и не можемъ да утърпимъ.

Пр. отъ ржкописа

Хр. Досевъ.

Либнехтъ.

Безсмислеността на парламентаризма.*)

Нека добръ разберемъ, че съ думи ний не можемъ да произвеждаме никакъвъ непосредственъ начинъ върху законодателството. Ний не можемъ да развълнуваме райхстага (народното събрание) съ своитѣ рѣчи. Ако ний бихме мог-

---

*) Сборникъ „Черное Знамя“. Д-ръ Фридебергъ. Парламентаризмъ и всеобщая забастовка,“ стр. 203 С. П. 1906 год.

ли съ своитѣ рѣчи да разностраняваме посрѣдъ народа правда, това бихме сторили още по-добрѣ по други начинъ.

Какво практическо дѣйствиe иматъ нашитѣ рѣчи въ райхстага?

Никакво.

А да се говори безъ резултати—това е удоволствие само на лудитѣ.

Но едно прѣвимущество, а отъ друга страна опасность: светитѣ принципи, сериозната политическа борба се понижаватъ отъ парламентскитѣ кавги и спорове, а въ народа се поддържа иллюзията, че райхстага може да рѣши социялния въпросъ.

И можемъ ли ний да извършимъ „практическото дѣло“ въ райхстага?

Тогазъ това ще бжде само измѣна на нашитѣ принципи или кжсогледо шарлатанство.

Азъ не смѣтамъ нищожно словото. Но въ момента на кризисъ, въ момента на смъртъ на единъ свѣтъ и раждане на други, мѣстото на защитницитѣ на народа е посрѣдъ народа.

Но нека прѣдположимъ, че тия мечти се осществяватъ, че народнитѣ защитници съставятъ болшинство въ райхстага. Какво прави това болшинство? „Nis Rhodus, his salta“. Сега е настанало врѣмето да се прѣобразува обществото въ държава. Болшинството издава исторически декретъ, новия свѣтъ се ражда.

Но не, тълпа войници изгонва болшинството „народни защитници“ отъ храма, и ако тия господа поискатъ да се съпротивятъ, нѣколко стражара ще ги закаратъ въ градския затворъ,

гдѣто тѣ ще могатъ да обмислятъ на свобода своето донкихотство.

Прѣводъ отъ руски.

Въпросъ: Какво значи парламентъ?

Отговоръ: французска дума, съставена отъ двѣ части: 1) parler — говоря, 2) mentir — лъжа.

Тоестъ, парламентаризма е вѣчно говорене на лъжи.

Жанъ Гравъ

Противъ Парламентаризма.*)

Какво нѣщо, въ сжщность, е всеобщото избирателно право, ако не право на управлѣния да избира този човѣкъ, който ще го управлява, право да избира тази сопа, която ще го бие? Избирателя е свободенъ да си избере господарь, но той нѣма право да не желае никакъвъ господарь, защото иначе надъ него ще властвува този, който избиратъ неговитѣ съсѣди.

Въ момента, когато той пуца въ урната своята избирателна билютина, той подписва своето отричане отъ свободата си: сега той трѣбва да се подчинява на всички капризи на *избранитѣ* отъ него властници; тѣ ще издаватъ закони, ще ги прилагатъ спрѣмо него, а ако той почне да се противи — ще го хвърлятъ въ затвора.

Освѣнъ това, ако ний разгледаме внимателно механизма на управлението отъ болшинството, то ще забѣлѣжимъ, че насъ въ сжщ-

---

*) Изъ книгата: „Умиращото общество и Анархията“.

ность управлява даже не болшинство, а най-нищожното меншинство, взето отъ състава на друго меншинство отъ цѣлата управителна народна маса.

Защото :

Първо, отъ правото да избиратъ сж лишени, съвѣмъ произволно, женитѣ и дѣцата, които се подчиняватъ еднакво на законитѣ, както и всички останали.

Второ, когато избиратъ, има много кандидати и числото на гласовѣтъ се разпрѣдѣля между всички тѣхъ. Значи, избрания е избранъ само отъ меншинството, въ сравнение съ цѣлата маса избиратели.

Трето, самитѣ депутати се разпрѣдѣлятъ на много групи и въ камарата печелятъ тия, на чийто страна сж разнитѣ продажни души и честолюбци, които даватъ своя гласъ ту на една, ту на друга *група*.

Освѣнъ това, всѣка нова идея, която върви прѣдъ своето врѣме, само по едната тази причина има на своя страна отначало меншинството. Широки умове, способни да я възприематъ и станатъ нейни защитници, се срѣщатъ твърдѣ малко. Това е общеизвестна истина, отъ която слѣдва, че хора истински развити и притежаващи широкъ умъ се намиратъ винаги къмъ страната на меншинството. Болшинството пѣкъ стои за срѣднитѣ, общеприети идеи и избира този депутатъ, който именно съ цѣль да бжде избранъ се старае да не върви противъ прѣдразсждѣцитѣ и възгледитѣ на избирателитѣ. За да събере около себе си колкото се може повече лица, той трѣбва, напротивъ, да изглади нѣкои остри жгли

и да пригответи цѣль запасъ отъ общи мѣста за разговори съ тия, чийто гласове той иска да получи. За да не уплаши послѣднитѣ, той ще трѣбва да се показва още по-глупавъ, отколкото тѣхъ, и колкото той бжде по-безцвѣтенъ, по-нищоженъ и по-бездаренъ, толкозъ повече ще има той вѣроятността да бжде избранъ.

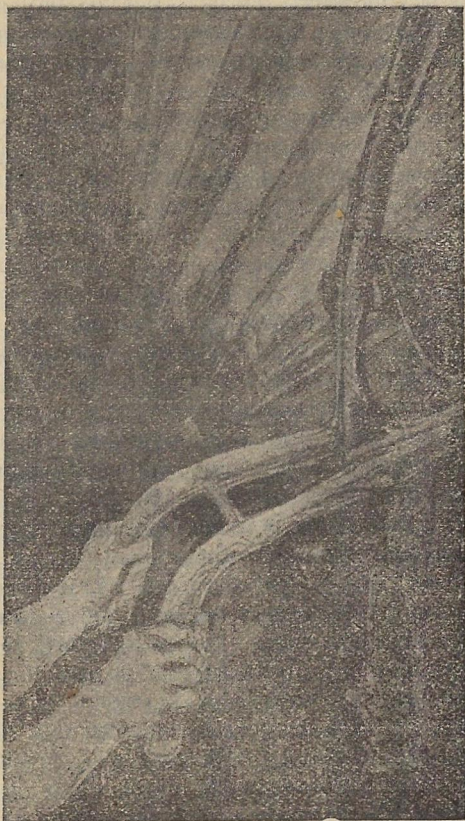

В. Скороходовъ.

За земледѣлческия трудъ.

Способността къмъ физически трудъ е свойствена на всѣки човѣкъ и труда е необходимо условие за сществуването на човѣка, еднакво необходимо, както дишането и храненето.

Малка часть отъ човѣчеството, живѣйки въ особени, неестествени условия, освобождава себе си отъ личния разуменъ физически трудъ и се ползва насилствено отъ произведенията на труда на работящата часть отъ обществото. А за да оправдаятъ своето положение и своитѣ насилия надъ работящитѣ (като взематъ отъ тѣхъ продуктитѣ, които имъ сж необходимо нужни за живене), тия праздни хора сж измислили разни науки за раздѣлянето труда на умственъ и физически и туй, че едни сж способни само за умственъ, а други за физически трудъ. И че послѣднитѣ, къмъ които принадлежи най-главно цѣлия земледѣлчески класъ, сж длъжни да хранятъ първитѣ, бездѣлницитѣ, за туй, че тѣ се

ужъ грижатъ за нареждането живота на работния народъ.

Но тази лъжа е очевидна за всѣки незамъгленъ отъ лъжливата наука и религия човѣкъ.

На всѣки живъ човѣкъ, освѣнъ наравствената и обществена задълженостъ да произвежда съ своитѣ рѣцѣ необходимитѣ за човѣшкото тѣло прѣдмети, тоестъ да се труди, още му е естествено необходимо всѣко движение, тоестъ пакъ сжщия този физически трудъ, отъ който се освобождаватъ и се стремятъ да се освободятъ напълно богатитѣ класове на обществото.

И ето освободенитѣ отъ разумния физически земледѣлчески трудъ хора, като познали научно невъзможността да се живѣе безъ трудъ, измислили гимнастиката, разнитѣ забави, надпрѣварвания, борбата, бѣганията, плаването на лодки и други такива. Но живота на тия неработящи класове е такъвъ, че тѣ не могатъ да прѣживѣятъ безъ разумно трудящия се земледѣлчески народъ, въпрѣки всичкитѣ свои умствени прѣвъзходства надъ него.

Тия нѣкъ хора, които бездѣлницитѣ признали способни само за физически трудъ, при всѣка една работа, работятъ и тѣлесно и умствено, като обмислюватъ своята работа. Освѣнъ това тѣ се замислюватъ надъ въпроситѣ за живота, вѣрата, свѣта, общественитѣ наредби и по своему рѣшаватъ тия важни въпроси, като по нѣкога далечъ надминаватъ неподвижнитѣ, почти духовно мъртви свои събратия — ученитѣ, богатитѣ класи. А празнитѣ хора, като знаятъ много добрѣ, че стига само да оставятъ на мира работния човѣкъ и той ще почне да живѣе много добрѣ, а за тѣхъ и сѣвсѣмъ ще забрави, отиватъ въ народа като учители на живота, лѣжейки го, че ще му разрѣшатъ всички важни вапроси съ помощта на своитѣ социални и по-

литико-економически науки, които хитроумно доказватъ нужността на освободенитѣ отъ рѣчна работа хора, като даватъ за примѣръ полезнитѣ на прѣвъ погледъ дѣйци: докторитѣ, учителитѣ, инженеритѣ, изобретателитѣ на разни машини, великитѣ писатели, религиознитѣ просвѣтители и така нататъкъ.

Но дали сж полезни на народа всички тия хора и би ли ги той хранилъ и поддържалъ доброволно?

Работата на докторитѣ се простира, най-главно, върху гражданитѣ, а до селата и не достига; ако пъкъ тя достигне тамъ по нѣкаква рѣдка случайность, то докторското цѣрене въ по-голѣмата си часть е безсилно, благодарение сиромашията на земледѣльца. Всѣки разбира, че никой разуменъ човѣкъ не ще почне да цѣри съ сжипи лѣкарства и хапове разболѣлия се отъ постоянно гладуване и физическо прѣуморяване селянинъ или работникъ!

А положението на доктора въ село или въ работническия кварталъ е именно таково.

Па освѣнъ това способитѣ, съ които днешната медицина лѣкува, сж съ доста съмнителна цѣнность, което се ясно вижда както по безсилието на тази медицина въ борбата ѝ съ болеститѣ, тъй и по голѣмото число учени книги и статии, които нападатъ основитѣ на докторската наука.

Учителитѣ, съ твърдѣ рѣдки изключения, не даватъ истинска просвѣта, а напротивъ дресиратъ, учатъ съ прѣчка въ рѣчка дѣцата така, както имъ заповѣдва властѣта. Съ доста рѣдки изключения, повечето отъ грамотнитѣ дѣца, слѣдъ

като свършатъ училището и се върнатъ въ живота, твърдѣ скоро забравятъ да четатъ и пишатъ; а които продължаватъ да се ползватъ отъ своята грамотность, то само съ чисто користна цѣль: да се избавятъ отъ тежкия земледѣлчески трудъ и нужди и да влѣзатъ въ редоветѣ на неработящитѣ — ставатъ писари, кметове, учители, свещеници и така нататкъ. И туй прави положението на народа още по-тежко.

Произведенията на великитѣ писатели и мислители почти не дохождатъ до народа; а ако и дохождатъ, то голѣмата частъ отъ тѣхъ сж написани на съвсѣмъ неразбранъ за народа езикъ, съ много чужди думи. Къмъ чуждитѣ „научни“ думи иматъ голѣма любовъ особено писателитѣ народници — социалисти. Тѣй че, простия земледѣлчески народъ често пжти не чете не защото не иска, а защото не може да разбира написанитѣ за него книги. Трудящитѣ се съ умственъ трудъ въ полза на народа не се грижатъ даже да научатъ народния езикъ, а сж дотолкозъ горделиви и самоувѣрни, че смѣтатъ народа за длъженъ да учи тѣхвия особенъ езикъ. Но може би това е добрѣ: народа въ такъвъ случай не ще бие глава надъ идеи, които не сж затвърдени и добрѣ разяснени.

Отъ помощта пжкъ на инженеритѣ народа никога не се е ползувалъ и сега не се ползува — той прѣвъзходно умѣе да си гради къщи, да си прави пжтища, — а всичкитѣ хитроумни постройки на инженеритѣ и ученитѣ хора сж приспособени за неговото най-ужасно поробване.

Великитѣ проповѣдници на религиознитѣ истини сж излизали отъ народа или сж отивали

посрѣдъ него, живѣли сж съ народа простъ животъ, а народа и сега задоволява своитѣ духовни нужди не отъ ученитѣ и празни хора, а отъ своитѣ умни и духовни събрата.

Като живѣя земледѣлчески простъ животъ, посрѣдъ простия работенъ народъ, менъ ми се даже струва нѣкакъ си чудно, че трѣбва да се доказва на хората необходимостта на гуй, безъ което човѣкъ не може да живѣе, и че щомъ само той се отклони отъ това, то неизбѣжно болѣдува, страдае, умира.

Често пжти ме питатъ: какъ тѣй ти си доволенъ отъ живота на простъ селянинъ? А азъ не мога да разбера, какъ могатъ хората да живѣятъ иначе. Особено ония хора, които се стремятъ къмъ разуменъ животъ и искатъ да служатъ на човѣчеството, искатъ равенство, братство на народа, искатъ да просвѣщаватъ народа, — да го научатъ да живѣе разумно и добрѣ.

Слушайте. Замѣнете вий своитѣ глупави гимнастически кълчения, съ радостния, благославения земледѣлчески трудъ за добиването, поне лично за себе си, насѣщния хлѣбъ и тогазъ всички въпроси на живота ще се разрѣшатъ сами по себе си. Не вземайте насилствено парчето хлѣбъ отъ гладнитѣ дѣчица, за да обръщате този хлѣбъ въ всѣкакви опоителни вещества.

Или ето ви още единъ други изходъ:

Оставете на спокойствие народа, не се грижете за него, невѣжествения, нека той пропада въ своя невѣжественъ земледѣлски трудъ и не му давайте ни вашата наука, ни всичкитѣ ваши просвѣти—нищо отъ всичко онуй, съ което се

вий тѣй кичите ; захвърлете го, оставете го, този нещастенъ народъ, забравете го!

Но тогазъ ще е налагородно за васъ, все-силнитѣ учени и просвѣтени хора, да се ползувате отъ труда на този народъ, отъ хлѣба, дрехитѣ, жилищата и другитѣ произведения на грубия трудъ. И когато останете самички, покажете тогазъ, колко дни ще прѣживѣете сами при помощта на вашата наука, заобиколени отъ великолѣпнитѣ произведения на изкуството, отъ всѣкакви художествени картини, въ своитѣ скѣпи разкошни палати, наслаждавайки се отъ възхитетелна музика? Азъ мисля, че вий ще чакате дълго добития по наученъ пѣтъ хлѣбъ и скоро, твърдѣ скоро ще бждете принудени да отидите да се учите у тъмния народъ: какъ се добива хлѣбъ отъ земята съ труда на своитѣ рѣцѣ.

А земледѣлческия народъ ще си живѣе прѣкрасно безъ вашето намѣрение. И не мислете, че той ще остане безъ науки.

Но само че неговитѣ науки ще сж ония, които наистина помагатъ на човѣка въ неговата работа и които го учатъ какъ трѣбва да живѣе, за да бжде на всички добрѣ.

Вий ще кажете: всичко ще трѣгне отново по старому.

Да, може би, но само въ такъвъ случай, ако народа, оставенъ отъ васъ, не съумѣе да се избави отъ вашитѣ вредни внушения и заблужденя.

Само слѣпитѣ не виждатъ, че отъ всичкитѣ произведения на наукитѣ и изкуствата, създадени ужъ за благо и просвѣтата на народа, се пол-

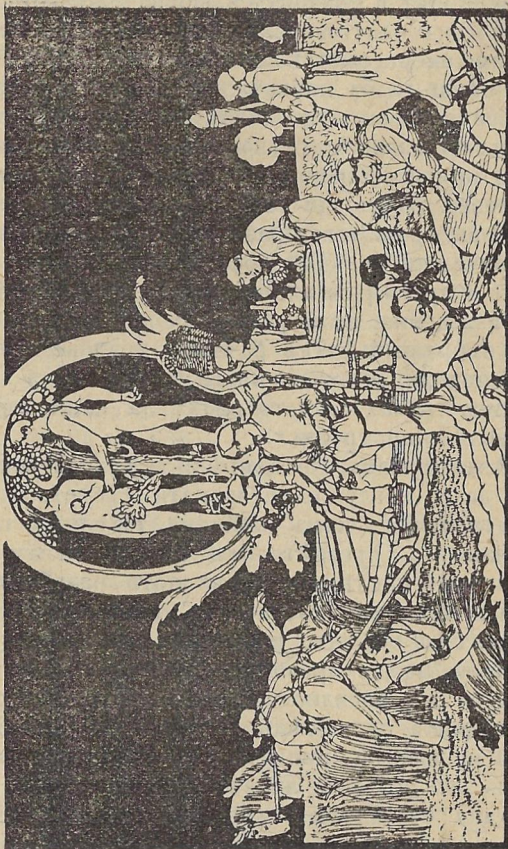
зува не народа, а празнитѣ класи на човѣчеството. Народда пѣкъ, както винаги, гради самъ, безъ всѣкакви инженери, своитѣ колиби, добива своя хлѣбъ безъ помощта на науката, облича се и задоволява всички свои нужди безъ просвѣтена научна помощ. Ползува се пѣкъ той отъ всѣкаквито научни приспособления, създадени при помощта на неговия трудъ, до толкозъ, доколкото го заставятъ да прави това празнитѣ хора — богатитѣ и правителството. Той вози своята храна, добитѣкъ и други разни продукти по желѣзницитѣ, — произведение на науката, за да нахрани поскоро събралитѣ се въ разнитѣ градове негови притѣснители, мнимитѣ благодѣтели.

Азъ казахъ, което имахъ да кажа върху земледѣлческия трудъ.

Азъ вѣрвамъ, че въпрѣки всѣкаквитѣ старания да се заглуши истинската съвѣсть и истинската любовъ къмъ ближния, тѣ сж все таки още живи въ просвѣтенитѣ хора и ще ги докаратъ най-послѣ до правилното разрѣшение на жизнения въпросъ: когато всѣки *самъ*, като свободенъ, а не като робъ или отъ страхъ на наказание, не ще прави на другитѣ зло, не ще участвува въ насилието надъ хората и въ експлоатацията на човѣшкия трудъ за задоволяването на своитѣ прищѣвки; когато нравствения законъ „съ потъ на лицето добивай хлѣба си“ ще стане безусловно задължителенъ за всѣки живъ и здравъ човѣкъ.

Слѣдъ съгрѣшението на Адама и Ева, Богъ заповѣда на хората съ трудъ да добиватъ хлѣба си.

Професоръ И. Лефевръ.

Коя храна е най-добра за човѣка?

Посредъ хранитѣ, които влизатъ въ обикновеното хранене на хората, има едни, които сж богати съ азотъ, а други, напротивъ, бѣдни отъ този елементъ. Едни се прѣпоръчватъ благодаренге на тѣхното богатство съ въглеродни вещества, а други затуй, че иматъ минерални елементи.

Само въ изключителни случаи единъ сжщъ продуктъ може да съдържа въ себе си едноврѣмено всичкитѣ елементи, които сж необходими за поддържането на живота. Съ други думи, продукти съ *пълна хранителностъ* сж рѣдки. Ето защо човѣкъ е заставенъ да съединява разнитѣ храни, та да получи по такъвъ начинъ *пълно хранене*, необходимо за поддържането и живенето на неговото тѣло. Но най-добрѣ човѣкъ може да стори това, когато знае хранителната цѣнность на всѣки хранителенъ продуктъ.

Печатаната по-долу таблица, която брои едни отъ най-обикновенитѣ храни, показва по колко грама въ килограма съдържатъ тѣ отъ ония химически вещества, които сж необходими за нашето тѣло:

Название на изслѣдванитѣ хранитѣ.*)	Вода	Бѣлтъчни вещества	Маслени вещества	Вжглоро- дисти ве- щества	Минерални соли
Мѣсото на живот- нитѣ въобще . . .	780	170	50	4—5	9—15
Печено мѣсо . . .	699	229	51,9	—	10,5
Пилешко мѣсо . . .	780	200	—	—	11
Яйце	756	122	107	5	10
Далакъ	720	130	35	18	14
Бравешко масло . . .	865	36	40	55	4
Риба	470	135	45	—	15
Пшеница	140	146	12	679	16
Ечемикъ	130	134	28	636	45
Овесъ	140	119	55	615	30
Кукурузъ	177	128	70	599	11
Оризъ	144	64	4	781	6,8
Леща	115	265	25	580	16
Картофи	760	15	2	200	10
Грозди	810	7	—	150	5
Вадеми	54	242	537	72	29
Бульонъ	985	6	—	—	3
Хлѣбъ	330	88	10	550	17
Фиде	131	90	3	768	8
Сирене	346	335	250	—	33,5

*) Хранитѣ които сж напечатани съ черни букви сж напълно хранителни,

Отъ тази таблица се вижда, че месото, като е доста богато съ азотъ, е бѣдно отъ въглеродни вещества и трѣбва да бѣде записано къмъ продуктитѣ съ нѣпълна хранителностъ.

Напротивъ пѣкъ, житнитѣ растения и особено зеленчуцитѣ и плодетѣ иматъ необикновена хранителна сила.

Да се хранимъ вече съ растителна храна!

Като сж по-богати съ азотни вещества, отколкото мѣсото на животнитѣ, тѣзи храни съдържатъ въ себе си много нишеста и минерални соли. По такъвъ начинъ ний имаме право да казваме, че тѣ трѣбва да бѣдатъ причислени къмъ напълно хранителнитѣ продукти. Житнитѣ растения, впрочемъ, съдържатъ само $\frac{1}{5}$ въглеродни вещества всѣсто пропорцията $\frac{1}{4}$, както изискватъ това нѣкои учени; а въ ориза процента на албумина е даже по-малко отъ $\frac{1}{10}$. Но нима туй има голѣмо значение? Нима цѣли народи не се хранятъ само съ хлѣбъ и зарзавати? А нима китайцитѣ и японцитѣ не се хранятъ почти само съ оризъ, и въпрѣки това, кой мо-

же да каже, че тѣзи народи не сж силни? Когато думата става за житнитѣ растения, трѣбва да се помни, че тѣ сж напълно достатачни за хранене само кога се употрѣбятъ съ кожицата на зърното, т. е. съ трицитѣ, въ противенъ пѣкъ случай тѣ губятъ своята хранителна сила.

Единъ отъ европейскитѣ учени хора (Маженди) правилъ опити: той хранѣлъ нѣколко кучета само съ хлѣбъ, отъ който не сж прѣмахнати трицитѣ; при такава еднаобразна храна кучетата се чувствуваха много добрѣ; когото пѣкъ починали да ги хранятъ само съ бѣлъ хлѣбъ, тия животни слѣдъ нѣколко врѣме умрѣли отъ недостатъчно хранене.

Отъ сжщата таблица ний виждаме хранителната сила на яйцата, млѣкото и бадема. Сиренето пѣкъ помага най много за обогатяването на нашата храна съ азотни вещества тогазъ, когато булйона (половина килограмъ месо на единъ килограмъ вода) не притежава никаква друга хранителность, освенъ водата, която съдържа.

Богатството на хлѣбнитѣ зърна, зеленчуцитѣ и плодетѣ съ минерални соли трѣбва сжщо така да обърне нашето внимание. Огъ долнята таблица читателя ще съумѣе да си състави понятие върху това. Цифритѣ въ печатнитѣ стълбове означаватъ количеството на грамоветѣ на всѣка отдѣлна минерална соль въ единъ килограмъ отъ изслѣдваната храна:

Названието на изслѣдванитѣ продукти	Поташъ	Сода	Калций	Желѣзень окисъ	Фосфорна киселина
Месо	3,7	1,00	0,24	0,04	4,1
Яйце	1,7	2,2	1,00	0,04	3,7
Млѣко	1,00	0,32	0,9	0,01	1,2
Пшеница	4,7	0,49	0,5	0,21	8,00
Бѣлъ хлѣбъ	—	—	—	—	1,5
Черенъ хлѣбъ	—	—	—	—	6,6
Оризъ	9,45	1,08	1,1	0,53	15,00
Овесъ	5,4	0,48	1,08	0,35	7,5
Леща	5,5	2,16	1,00	0,32	5,8
Грахъ	9,8	0,23	1,19	0,2	8,7
Картофи	6,6	0,29	0,26	0,03	1,7
Орѣхъ	—	—	—	—	8,7
Салата	3,7	0,81	0,48	0,54	0,96
Зеле	3,38	1,82	1,95	0,208	1,69
Лукъ	1,75	0,224	1,54	0,308	1,05
Моркови	2,86	1,63	0,85	0,85	0,93
Гѣби	—	—	—	—	10,00

По такъвъ начинъ хлѣбнитѣ зърна, зеленчуцитъ, орѣхитѣ, гѣбитѣ, салатата сж по богати отъ месото съ фосфоръ два пжти, а съ желѣзо десетъ пжти!...

А при това извѣстно е, че употребяването на храни съ фосфорни вещества е доста важно за храненето: фосфора присѣтствува при зараждането на клѣтъчнитѣ ядра, съ други думи служи за възраждането на живата материя и докторитѣ го напълно справедливо признаватъ за най-цѣниенъ отъ всички химически елементи, които сж нужни за разумното хранене.

Що се отнася пкъкъ до желѣзото, нимà то не е най-важния елементъ въ процеса при възраждането на кръвта?

Ний се надѣваме, че сега всѣки отъ нашитѣ читатели има твърдо и ясно мнѣние върху въпроса, коя храна е по-хранителна за човѣка: месната или растителната.

Прѣводъ

Плутархъ.

Месоядство.

(Извлѣчения)

„Вий ме питате, на какво основание се въздържалъ Питагоръ отъ употребяване месото на животнитѣ. Азъ пкъкъ не разбирамъ какво чувство, каква мисль или причини е ржководила оня човѣкъ, който се е рѣшилъ първи да оскверни устатата си съ кръвь и е позволилъ на устнитѣ си да се допратъ до мѣсото на убитото животно. Азъ се очудвамъ на туй, кой е допустналъ върху своята трапеза безобразнитѣ форми на мъртвитѣ тѣла и е поискалъ за свое всѣки-

дневно хранене туй, което прѣди малко е било живо сжщество, надарено съ движения, разбиране и гласъ.

„Какъ сж могли да изтърпятъ неговитѣ очи вида на насѣченитѣ членове, отъ които е съдрана кожата? Какъ е могло неговото обоняние да изтърпи такова ужасно зловоние? Какъ, питамъ азъ, не е почувствувалъ той отвращение отъ допиранieto си до гнойнитѣ рани, отъ омърсяването си съ разлагащата се кръвь и сокове?

„Днешния разкошъ въ всѣкидневния животъ е лошъ признакъ, и срамно е, кога човѣка ламти за месото на вола, който реве прѣдъ него, и избира парчета отъ неговия трупъ за свое угощаване и изработва точни правила относително приготвянето разнитѣ части на месото. Всичката вина пада върху човѣка, който прѣвъ е далъ примѣръ за една такава жестокость.

„Що се отнася до жалкитѣ сжщества, които сж прибѣгнали за прѣвъ пжть до месоядството, то като тѣхно извинение може да служи пълното отсъствие и недостатъкъ на срѣдства за живене, понеже тѣ (първобитнитѣ народи) сж здобили несъмнѣно кръвожадни привички не отъ удовлетворяването своитѣ прищѣвки и не затуи, щото да се отдаватъ на неестествено сластолюбие посрѣдъ излишеството отъ всички необходими прѣдмети.

„Ако тѣ можаха да оживѣятъ отново, тѣ би извикали:

„О, щастливи и обичани отъ Бога хора, какво благодатно врѣме въ свѣтовната история се е изпаднало на *вашата* участъ: вий съете и

се ползвате отъ всички блага, които растатъ за васъ въ такова изобилие! Нима вий не събирате голѣми жѣтви? Какво богатство по полята, колко невинни удоволствия, които вий можете да използвате посрѣдъ заобикалящата ви отвсѣкждѣ растителность! Вий можете да имате разкошна храна, безъ да пѣтните рѣцѣ съ невинна кръвь, тогазъ когато ний трѣбваше да живѣемъ въ най-диво и ужасно врѣме, такова, каквото вий едва ли можете си прѣдстави. Ний бѣхме захвърлени отъ сѣдбата посрѣдъ най-голѣмъ недостатѣкъ отъ най-необходимитѣ за живота нѣща, и въ оня периодъ отъ живота на земята, когато плътната още атмосфера скриваше отъ насъ ясното небо, когато звѣздитѣ бѣха още покрити съ гѣста мрачна мъгла отъ огнени пари, и самитѣ свѣтила нѣмаха опрѣдѣлено и правилно движение. Земното кѣлбо прѣдставляваше тогазъ дива и необработена пустиня, постоянно потопявана отъ водитѣ на разливащитѣ се рѣки, напълнени съ безкрайни блата и гори. Ний не можехме да събираме земнитѣ плодове, не можехме да имаме каквото и да било механическо оръдие за борба съ природата. Глада ни лишаваше отъ почивка и свободно врѣме, и ний никога нѣмахме периоди за посѣвъ и жѣтви.

„Затуй не е чудно, ако ний, въпрѣки исканията на нашата природа, прибѣгнахме къмъ месото на живигѣ сѣщества, когато всичкитѣ наши срѣдства за сѣществуване се състояха отъ диво растящи зѣрна, отъ кората на дървета и даже отъ гѣстата липкава глина, когато ний се смѣтахме за щастливи, ако намерѣхме негдѣ случайно нѣкой дивъ коренъ или трѣва.

Когато ни се случваше да изядемъ жъладъ или орѣхъ, то ний, отъ благодарностъ и веселие, играехме около дървото, поздравявайкиго, като наша майка и кърмачка. Такъвъ бѣше празничния пиръ на първобитнитѣ народи, когато на земята царуваха страститѣ и насилието, възбуждани отъ борбата за сѣществуване.

„Но каква борба за сѣществуване или какво неодържимо безумие е заставило *васъ* да багрите своитѣ рѣцѣ съ кръвь, — *васъ*, повтаряме ний, които се ползвате отъ всичко необходимо и отъ всички удобства за живѣнене? Защо вий клеветите земята, че ужъ тя не е въ състояние да ви прѣхрани? Защо вий прѣзирате благодѣтелната Церена и хулите сладкиѣ и приятни дарове на Бахуса, сѣкашъ вий сте получили твърдѣ малко отъ тѣхъ?

„Какъ не ви е срамъ да смѣсвате убийството и кръвьта съ тѣхнитѣ благотворни нарове? Вий наричате хищни и жестоки лъвовитѣ, тигритѣ и змиитѣ, тогазъ когато вий самѣ не имъ отстѣжivate въ никакво варварство. За първитѣ убийството е единствено срдство за сѣществуване, а за *васъ* то е само излишенъ разкошъ и прѣстѣпление“.

„Въ сѣщностъ, ний не убиваме и не ядемъ лъвоветѣ и вълцитѣ, което бихме могли да вършимъ за своя самозащита и даже, напротивъ, ги оставяме на спокойствие, а прѣслѣдваме и убиваме невиннитѣ домашни и безпомощни сѣщества, които сѣ лишени отъ орджия за самозащита и които природата, както се вижда, е създала за олицетворение на красотата и грациозността.

„Нищо не ни смушава: нито чудната красота на тѣхнитѣ форми, нито жалобнитѣ ласкъви звуци на тѣхнитѣ гласове, нито тѣхнитѣ умствени способности. Само зарадъ парчето тѣхно месо ний ги лишяваме отъ лъчезарната слънчева свѣтлина, отъ живота, за когото сж тѣ родени. Ний се приструваме, че не придаваме никакво значение на тѣхнитѣ жалобни викове, тогазъ когато това сж прозби и молби, отправяни отъ тѣхъ къмъ насъ, и казващи: „Ний не ви прѣчимъ да удовлетворявате своитѣ истински нужди, но възставаме противъ развратното угаждане на своитѣ прищѣвки. Убивайте ни, ако туй ви е необходимо и вий го желаете, но не ни умъртвявайте зарадъ чървоугодничество!“

„И така, азъ отиѣхъ възможността да оправдаватъ месоядството тия хора, които се основаватъ върху исканията на природата. Прѣди всичко строенето на нашето тѣло доказва, че човѣкъ не е месояденъ, както се вижда туй отъ факта, че нито едно отъ животнитѣ, които сж отредени да се хранятъ съ месо, нѣматъ никакво сходство съ човѣка. Човѣка нѣма изкривенъ клювъ и твърди ногти, нито остри зѣби, нито силенъ стомахъ. Напротивъ, сждейки по неговитѣ гладки зѣби, по малката вмѣстимостъ на устата му, по мекия езикъ и бавността на неговия храносмилателенъ апаратъ, природата ни най-малко не го е създала да се храни съ месо.

„Ако пъкъ вий, въпрѣки всичко това, почнете да твърдите, че природата ви е прѣдначила за такава храна, то убивайте поне *сами* туй, което вий искате да изядете, но вършете това сами, съ вашето природно орѣдие, безъ да

употрѣбятъ ножа на месаря, нито брадва или сопа. И така както вълцитѣ, лъвоветѣ и мечкитѣ убиватъ сами всичко, съ което се тѣ хранятъ, тѣй и вий сжщо така убивайте кравата или вола, впивайки се въ тѣхъ съ своитѣ челюсти, гризете свинята съ своитѣ зѣби, хвърляйте се върху заяка или овцата и ги разкъсвайте на парета, безъ да търсите време и мѣсто. Като извършитѣ сами всичко това, *тогазъ съднете* на своята трапеза. Но ако вий чакате, щото живо и мисляще сжщество да бѣде лишено отъ живота отъ други хора, и ако на васъ самитѣ е противно да изтрѣгните сърдцето на своята жъртва и да пролѣете неговата кръвь, то защо вий, питамаъ ви, въ разрѣзъ съ природата и жалостята, се храните съ сжщества, надарени съ съзнателенъ животъ? Нѣщо повече, — даже когато вашитѣ жъртви сж убити, — вий не искате да ги ядете въ този видъ, въ каквото ви сж тѣ доставени отъ скотобойната. Вий ги варите, печете, подхвъргате ги на пълна метаморфоза съ помощта на огъня и разнитѣ приправи. Вий напълно видоизмѣняте убитото животно чрѣзъ употребата на десетки хиляди миризливи трѣви и зеленчуци, за да излѣжатѣ по такъвъ начинъ своя природенъ вкусъ и да го приготвитѣ за приемането неестествената храна.

„Месоядството е противно не само на нашата физическа природа, но и въ други отношения. Умътъ и мислителната способностъ тѣпѣятъ отъ прѣсищането и тлъстината; месната храна и виното придаватъ, може би, извѣстна пълнота на тѣлото, но туй помага само за отслабняването на ума.

„Вънъ отъ всички тия причини, може ли да има нѣщо по-прѣкрасно, отколото развитието склоностъта къмъ човѣколюбие? Който се отнася съ кротосъ и доброта къмъ сжществата отъ другъ видъ, може ли той да бжде нѣкога способенъ да стори зло на еднородно съ него сжщество? Както се вижда, ний имаме по-ясно прѣдставление върху туй, кое е противно на собственостъта и обичая, отколкото върху туй, кое е противно на природата.

„Разума ни доказва не само чрѣзъ наши-тѣ мисли, но и чрѣзъ нашитѣ желанія, че за насъ сж доста нови дивитѣ пиршества на креофагиата (месоядството).

„Но Катонъ доста справедливо казва, че е трудно да се разсжждава съ стомаситѣ понеже тѣ нѣматъ уши. Днесъ, когато хората сж тѣй прѣситени и пропитѣ отъ любовъ къмъ удоволствието, доста трудна е задачата да се огучатъ тѣ отъ месоядството и да се отнеме отъ тѣхъ това лакомство. Добрѣ щѣше да бжде, ако ний вземехме примѣръ отъ египтянитѣ, които обръщатъ грѣбъ къмъ дневната свѣтлина, когато балсамирватъ своитѣ мъргѣвци и изхвъргатъ вжтрѣшноститѣ имъ като главенъ източникъ и коренъ на тѣхнитѣ грѣхове, — и, както тѣхъ, се откажемъ веднажъ за винаги отъ проливането кръвта и чрѣвоугодничеството и прѣкараме въ чистота остатъка отъ своя животъ.

„Ако безкрѣвната храна е невъзможна за нѣкои хора, благодарение на вкоренени привички, то нека тѣ гълтатъ месо отъ гладъ и съ чувство на срамъ, а не зарадъ чрѣвоугодничес-

тво. Убивайте своята жертва, но вършете това съ чувство на жалостъ и огорчение, а не съ безгрижно равнодушие; и не я мжчете. А при това убиването на животнитѣ се върши съ разни жестоки способи. Нѣкои месари кълцатъ нѣнката на брѣмени свини, щото, като смѣсятъ кръвѣта, млѣкото и тѣлото на зародина, да доставятъ приятна храна отъ това неестествено и въ висша степенъ възпалено месо....

Прѣводъ.

Левъ Толстой.

Какво правятъ спиртнитѣ питиета съ човѣка.

Какви сж послѣдствіята отъ употрѣбата на виното, ракията, бирата?

Рѣдко крадецъ, убийца извършва своята постѣпка трѣзвенъ. По сѣдилищнитѣ книжа е видно, че деветъ десети отъ всичкитѣ прѣстѣпления се извършватъ въ пияно състояние. Такова е едното послѣдствие отъ употрѣбата на спиртнитѣ питиета.

Отъ употрѣбата на спиртнитѣ питиета произлизатъ особени, свойствени само на пиящитѣ, мжчителни болести, отъ които умиратъ много хора.

Такова е другото послѣдствие отъ употрѣбата на спиртнитѣ питиета.

Трето и най-ужасно послѣдствие отъ спирт-

нитѣ питиета е туй, че спирта замъглява разума и съвѣстѣта на народа: хората отъ употрѣ-

бата на спирта ставатъ по-груби, по-глупави и по-зли.

Туй пъкъ, че веселостѣта, която произлиза

отъ спирта, не е истинска и радостна веселостъ, не е нужно и да се доказва. Пиянското веселие се винаги завършва съ псувни, боеве, поврѣждане на членове, съ всѣкакви прѣстѣпления и унижения на човѣшкото достоинство.

Спиртнитѣ питиета не донасятъ ни здраве, ни сили, ни топлина, ни веселостъ, а принасятъ на хората само голѣма врѣда. И затуй всѣки разуменъ и добъръ чловѣкъ би трѣбвало не само самъ да не употрѣбя спиртни питиета и да не черпи съ тѣхъ, но и съ всички сили да се мѣчи да унищожи обичая да се употрѣбя тази безполезна и врѣдна отрова.

Нашия разумъ и нашата свѣсть изискватъ отъ насъ най-настоятелно, щото ний да прѣстанемъ да приемъ спиртни питиета и да угощаваме другитѣ съ тѣхъ.

Обикновено смѣтатъ достойни за осжждания и прѣзрѣние ония пияници, които се напиватъ въ кръчмитѣ до изгубването на разсѣдака си и сж се вече тѣй страстили къмъ спиртнитѣ питиета, че не могатъ да се задържатъ и пропиватъ всичко, което иматъ. Тия пѣкъ хора, които пиягъ въ къщитѣ си всѣки день и черпятъ гоститѣ си, — такива хора се смѣтатъ за добри, почетни хора, не вършещи никому нищо лошо. А при това тия именно хора заслужватъ повече осжждания, отколкото пияницитеѣ.

Пияницитеѣ сж станали пияници благодарение само на това, че непияницитеѣ, безъ да причиняватъ на себе си врѣда, сж ги научили да пиягъ, съблазнили ги съ своя примѣръ. Пияницитеѣ никога не биха станали пияници, ако да не виждаха почтени, уважавани отъ всички хо-

ра, които пиятъ спиртни питиета и угощаватъ другитѣ съ тѣхъ. Младежа, който не е пилъ никога спиртни питиета, узнава тѣхния вкусъ и дѣйствиe на праздника, на свободата у тия почетни хора, не пияници, а пиящи и черпящи при извѣстни случаи.

И затуй този, който пие спиртни питиета, макаръ и да е умѣренъ въ тѣхната употреба и да черпи съ тѣхъ въ особени, приети отъ всички случаи—върши, въпрѣки всичко това, голѣмъ грѣхъ. Той съблазнява тия, които не трѣбва да бждатъ съблазнявани, за които е казано: „Тежко томува, който съблазни едного отъ тия малкитѣ“.

Ако ти си младъ човѣкъ, не пилъ до сега, не отровенъ още отъ спиртната отрова,—скъпи своята неразваленостъ и свобода отъ съблазна. Ако ти вкусишъ отъ съблазна, ще ти бжде потрудно да го побѣдишъ послѣ. И не вѣрвай, че спиртнитѣ питиета могатъ да увеличатъ твоята веселостъ. Въ твоитѣ години тебъ е свойствена истинска веселостъ, добра веселостъ, а спирта ще измѣни твоята истинска, невинна веселостъ въ пиянска, безумна и порочна. Но най главно, пази се отъ спиртнитѣ питиета, защото въ твоята възраст ти е най-трудно да се въздържашъ отъ другитѣ съблазни; пиенето пѣкъ отслабва въ тебъ най-потрѣбната въ твоята възраст сила на разума, която противодѣйствува на съблазнитѣ. Слѣдъ пиенето ти ще сторишъ това, което и не би помислилъ да извършишъ въ трѣзво състояние. А защо тогазъ ти се подхвърташъ на такава страшна опасностъ?

Ако пѣкъ ти си възрастенъ човѣкъ, вече

привикналъ къмъ употрѣбата на спиртнитѣ питиета и започвашъ да привиквашъ къмъ тѣхъ, — по-скоро, догдѣто е още врѣме, отвиквай отъ тази ужасна привичка, а то ти не ще успѣешъ да се озърнешъ и тя ще те завладѣе, и ти можешъ да станешъ сжщо такъвъ, както ония безвъзвратно погубени пияници, които сж погинали отъ спиртнитѣ питиета. Всички тѣ сж започвали сжщо така, както и ти. Ако пъкъ ти и съумѣешъ да се задържишъ прѣзъ цѣлия си животъ при умѣрена употрѣба на спиртнитѣ питиета и не станешъ самичъкъ пияница, то, продължавайки да пиешъ и черпишъ другитѣ, ти ще направишъ пияница, може би, своя по-младъ братъ, своята жена, дѣца, които не ще иматъ, като тебъ, сили да се сиратъ при умѣрено употрѣбление на спиртнитѣ питиета.

Казватъ: не съ насъ се е почнало, не съ насъ и ще се свърши. Не, съ насъ и ще се свърши, стига само ний да разберемъ, че съ всѣка бутилка купено вино, съ всѣки стаканъ изпита ракия ний служимъ на онуй страшно дяволско дѣло, отъ което погиватъ най-добритѣ човѣшки сили; а, напротивъ, като се въздържаме сами отъ пиенето и прѣкратяваме безумния обичай да употрѣбяме спиртни питиета въ врѣме на празниците, свадбитѣ, кръщаванията ний вършимъ постѣпки отъ голѣма важность, — ний вършимъ дѣлото на своята душа, дѣлото на Бога. Стига само да разберемъ ний това, то съ насъ и ще се свърши пиянството.

Велики хора.

I. Мохамедъ.

Мохамедъ е основателя на мусулманската религия, която изповѣдватъ сега по цѣлото земно кълбо 200 милиона души.

Мохамедъ се родилъ въ Аравия, въ 570 година слѣдъ Рождество Христово. Той билъ синъ на бѣдни родители и въ младитѣ си години билъ овчаръ. Отъ млади години обичалъ той да се скрива въ пустиннитѣ мѣста и да размишлява тамъ за Бога и за служенето Богу. Арабитѣ въ неговото врѣме вѣрвали въ много Богове и, за да имъ угодятъ, изпѣлнявали извѣстни обреди и имъ принасяли жъртви, даже човѣшки. Колкото по-голѣмъ ставалъ Мохамедъ, толкозъ по-ясно виждалъ той, че тази вѣра е лъжлива, и че сжществува само единъ истински Богъ, единъ надъ всичкитѣ народи.

Самъ Мохамедъ тѣй силно вѣрвалъ въ това и тѣй много желаелъ да прѣдаде тази вѣра на своитѣ съотечественици, че той помислилъ, че е посланикъ Божий, и че му е поръчано отъ Бога да разруши лъжливата вѣра и да проповѣдва истинската. И той почналъ да проповѣдва тази нова вѣра, която се сформирала въ неговата глава.

Сжщността на тази вѣра се състои въ туй, че Богъ е единъ, и затуй не трѣбва да се покланяме на много богове, че Богъ е милосърденъ и праведенъ, че сждбата на всѣки човѣкъ зависи отъ самия него; ако той изпѣлнява за-

кона на Бога, то въ бждащия животъ той ще получи награда, а ако не изпълнява закона, то ще бжде наказанъ. Споредъ тази вѣра той учелъ, че всичко земно минава и изчезва, а само единъ Богъ сѣществува вѣчно, че безъ вѣрата въ Бога и изпълването Неговитѣ заповѣди не може да има истински животъ; учелъ че Богъ иска отъ хората любовь къмъ Бога и ближния. Любовьта къмъ Бога е въ молитвата, любовьта къмъ ближния е въ състраданието, въ помагането и въ прощението.

Учелъ още Мохамедъ, че, като познаятъ истинския Богъ, хората трѣбва да се стараятъ да прѣмахнатъ всичко онуй, което помага за развиването на страститѣ въ човѣка. Не трѣбва да служатъ на тѣлото, а на духа. Трѣбва да бждатъ въздържени въ храната. Да не употрѣбаватъ спиртни, възбудителни питиета. Трѣбва да прѣминаватъ живота въ трудъ и други такива.

Мохамедъ не смѣталъ само себе си като пророкъ на Бога. За сѣщо такива пророци той смѣталъ Мойсея и Исуса. Той казвалъ, че християнитѣ и юдеитѣ не трѣбва да промѣнятъ вѣрата си, а само да изпълнятъ туй, на което сѣ ги учили тѣхнитѣ пророци.

Въ първитѣ години на своята проповѣдь Мохамедъ, както и всѣки проповѣдникъ на ново учение, трѣбвало да прѣтърпи жестоки прѣслѣдвания отъ защитницитѣ на старата вѣра. Но тия прѣслѣдвания не го спрели, и той продължавалъ да проповѣдва.

Тия, които приели новата вѣра се силно отличавали отъ другитѣ араби по своята скромность, въздържание, трудолюбие и благосѣстоя-

ние, понеже се стараели да поддържатъ въ време на нещастие своитѣ братя. Новата вѣра почнала скоро да спечелва почитъта и уважението на околнитѣ и въ нея почнали да прѣминаватъ все повече и повече хора. Но скоро горещи хора, привърженици на Мохамеда, негодувайки противъ разпространеното около тѣхъ идолопоклонство и разпустнатостъ, почнали да убѣждаватъ Мохамеда да вкарва съ сила хората въ своята вѣра. Като отричали войната и насилието въ общественитѣ, материялнитѣ работи, тѣ допусчали воинственитѣ дѣйствия въ интереситѣ на вѣрата, като мислѣли, че тѣ ще угодятъ на Бога, ако докаратъ при него повече хора съ сила, а не съ убѣждение.

Съ туй насилствено разпространение учението на Мохамеда, може да се обясни туй, че то срѣцнало голѣмо прѣпятствие въ кроткитѣ будисти и християнитѣ. Въпрѣки строгостъта на правитѣ и чистотата на живота на мохамеданцитѣ, които възбуждатъ у всички съчувствие и уважение, туй учение не се разпространило тѣй широко, както другитѣ учения, които проповѣдвали кротостъ, милосърдие и признавали, че правото да се разпорежда съ живота и смъртъта на хората принадлежи само на Бога.

Н. Гусевъ.

II. Плутархъ.

Интересна е славата на Плутарха.

Неговото име, благодарение на блѣстящитѣ му исторически характеристики и биографии,

гърмѣло непрѣстанно посрѣдъ неговитѣ съврѣмени и бждащи поколѣния, чакъ до нашитѣ даже дни. Но неговия интересъ, значение и важность, като историкъ на стария свѣгъ се малко по малко изглаждалъ и сега Плутархъ сгана почти мъртавъ памятникъ въ историческия музей на човѣшката литература. На сцената се явяватъ нови събития, нови герои, нови, описващи ги, историци и биографи. Вниманието на обществото е съсредоточено върху послѣднитѣ и колкото и велика да е била славата на историка Плутархъ, тя се покрива малко по-малко отъ гжстата мжгла на забравянето.

Но съществува друга страна въ дѣйността на Плутарха, която прѣди не му е създала почти никаква слава и популярностъ, но която сега, слѣдъ пълната и невъзвратима негова смъртъ, като историкъ, възкръсява постепенно памята за него, но вече подъ друго освѣтление. Това е неговата проповѣдъ на по-висока религия (за своето врѣме и отчасти за нашето) и по-висока нравственостъ, а, най-главно, проповѣдта на вегетариянството, т. е. не убиването на животнитѣ и не яденето месото на тѣхнитѣ трупове. Казвамъ, а най-главно проповѣдта на вегетариянството, защото Плутархъ е единъ отъ първитѣ европейци (слѣдъ Питагора), който е туриль въ основата на религията и нравствеността хуманното, любовното отнасяне на човѣка къмъ своитѣ по-малки еднокръвни братя — животнитѣ.

Посрѣдъ днешното общество влиза все повече и повече съзнаването на тази основа на човѣшката религия и нравственостъ. Редоветѣ на вегетариянцитѣ — хуманисти ставатъ все по-гж-

сти и по-гжсти. И като неизбежно слѣдствие отъ туй движение се явява възкръсването паметта на първитѣ апостоли на тази проста, основна истина, — въ тѣхното число и паметта на най-видния отъ тѣхъ, на Плутарха.

Плутархъ се родилъ въ 46 година слѣдъ Рождество Христово, въ богато сѣмейство, въ Херонея (въ Беотия). Своето образование той получилъ въ Атина, подъ ржководството на философа Амония, послѣдовател на Аристотеля. Но въпрѣки туй обстоятелство Плутархъ не възприелъ реялистическо-идеялистическата философия на послѣдния, а прѣминалъ къмъ идеялистическата школа на платониститѣ.

Желанието да се запознае съ виднитѣ тогавашни прѣдставители на платонизма го застава да прѣдприеме пжтишествие въ Египетъ, въ Александрия, — градъ, който е оставалъ въ течението на много вѣкове ядка на нравствената философия на платонизма.

Освѣнъ философията, Плутархъ изучавалъ физиката и естественитѣ науки, за извѣстно врѣме се даже увлѣкалъ отъ риториката, която обаче скоро захвърлилъ, като видѣлъ врѣдата отъ риторико-софистическото направление на своитѣ съврѣменици.

Като свършилъ своето образование и като чувствувалъ непобѣдимо влѣчение къмъ това, Плутархъ се отдава на четене лекции въ Римъ и въ другитѣ италиянски градове. На всѣкждѣ го срѣщалъ неочакванъ, но заслуженъ успѣхъ. Неговата слава и популярностъ растѣли бърже помежду тогавашния образованъ свѣтъ на великата римска империя. Съ него водѣли познайн-

ство и близки отношения най-виднитѣ хора отъ образованитѣ класи. Даже императоригѣ Траянъ и Адриянъ имали спрѣмо него голѣми симпатии.

Характера на Плутарха билъ мекъ, добродушенъ, което се отразило и върху всичкитѣ му съчинения. Той билъ консерваторъ: обичалъ до самозабравя доброто минало на своя народъ, — неговитѣ обичаи, поетически вѣрвания, неговата цѣлостъ и съ всичката си душа възставалъ противъ онази нова тенденция, която искала да замѣни всичко това съ ново, чуждо, грубо. На живота той гледалъ съвсѣмъ радостно, оптимистически. Дѣятеленъ и въ висока степенъ енергиченъ, той поддържалъ общения съ много хора; написалъ твърдѣ много и най разнообразни съчинения. Неговия ученикъ Ламприй ги наброява до 210. Но до насъ сж дошле само частъ отъ тѣхъ.

Плутархъ умрѣлъ достатъчно старъ, въ 120 година слѣдъ Рождество Христово.

Всичкитѣ му многочислени съчинения могатъ да бждатъ раздѣлени на двѣ голѣми групи: историко-биографически и нравствени. Отъ първата група сж дошле до насъ само 50 биографии на видни римски и гръцки граждани, — мъдреци, оратори, пълководци. Всичкитѣ тия биографии се отличаватъ по своята необикновена живостъ, изпъкналостъ, увлѣкателностъ. Въ тѣхъ описваното лице е съвсѣмъ живо, съ всичкитѣ свои велики и дребнави чѣрти, съ своитѣ слабости, погрѣшки, грѣхове. Животоописанията на Плутарха сж прѣведени почти на всички европейски езици.

Нравственитѣ пѣкъ съчинения на Плутарха

(които наброяватъ до 80 и носятъ общото заглавие „*Моралия*“) съдържатъ въ себе си морални, религиозни, философски, политически, литературни, критически, педагогически и естествено-исторически трактати. Тѣхната литературна форма, подъ влиянието на Платоновото творчество, е най-често диалогична (разговорна). Много отъ тия съчинения сж посвѣтени на разяснението смисъла на нѣкои отъ разговоритѣ на Платона. Други — на критиката на философскитѣ учения на стоическата и епикурейската школи.

Въ тазгодишния календаръ ний печатаме извлѣчения отъ неговото съчинение противъ месоядството, което и до днешенъ день си остава като една отъ най-силнитѣ, най-блѣскавитѣ и непобѣдими защиты на учението за безкрѣвното хранене.

Хр. Досевъ.

Дневнитѣ на народнитѣ прѣдставители.

Неотдавна въ Виена се е появила една брошура съ точното описание парламентитѣ въ различнитѣ конституционно-парламентарни страни, въ която между другото се дава и статистика на дневнитѣ и отдѣлни възнаграждения на народнитѣ прѣдставители.

Така австрийскитѣ народни прѣдставители получаватъ по 20 крони дневно, докато трае сесията на камарата. Маджарскитѣ нар. прѣдставители получаватъ по 4800 кр. годишно и 1600 кр. квартирни. Членовѣтѣ на германския

райхстагъ получаватъ по 3000 марки годишно, като за всѣко отсъствие отъ засѣдание имъ се намалява по 20 марки. Френскитѣ депутати получаватъ по 15,000 лв. годишно, белгийскитѣ — 4000, холандскитѣ — 4000, швейцарскитѣ по 20 лв. за засѣдание, а сжщо и като членове на отдѣлнитѣ комисии още по 20 лв., шведскитѣ по 16 лв., норвежкитѣ — 16, рускитѣ — 20 рубли, сѣвер. американскитѣ — 37,000 лв. годишно и 600 други за канцеларски разноси, японскитѣ — 5,000 лв. годишно и турскитѣ по 4600 лв. годишно.

Прѣдседателя на австрийския парламентъ получава прѣзъ врѣме траянето на сесията по 40 кр. дневно; прѣдседателя на маджарския парламентъ освѣнъ заплатата на народ прѣдставитель (4800 кр. годишно и 1600 кр. за квартири) добавъчно добива и единъ хонораръ отъ 24,000 кр. Прѣдседателя на френския парламентъ получава депутатската си заплата — 15,000 л. годишно, годишенъ добавъкъ отъ 72,000 лв., помѣщение въ парламента (Palais Bourbon) и разкошна мобилировка.

Още по-голѣма е заплатата на прѣдставителя на английската долня камара. Той получава годишно по 120,000 лв., плусъ 12,000 лв. при избрането му, отдѣленъ бюджетъ за канцеларски разноси, апартаментъ въ Вестминстерския палатъ, и скжпа мобилировка. При напущане прѣдседателското мѣсто получава 96,000 лв. годишна пенсия. Прѣдседателя на германския райхстагъ получава само депутатската си заплата и безплатна квартира.

България е най-милитаристическата страна въ свѣта.

Обикновено смѣтатъ, че въ Германия е най-силно развита военщината. Но по-доло ний привеждаме таблица, която ни показва съ колко процента българския милитаризъмъ е повече развитъ отъ *германския*. Въ сравнение съ Германия на единъ милионъ население България има:

181	‰	повече	дивизии
181	‰	повече	бригади
181	‰	повече	полкове
80	‰	повече	дружини
80	‰	повече	строеви роти
181	‰	повече	нестроеви роти
72	‰	повече	кавал. полкове
16	‰	повече	ескадрони
41	‰	повече	полски артел. полкове
50	‰	повече	полски батареи
25	‰	повече	крѣп. батареи
500	‰	повече	инжинер. дружини
48	‰	повече	войници
99	‰	повече	офицери

Планински батареи България има на 1 мил. население 2·25, а Германия нѣма никакъ.

Добри книги.

---

1. *Левъ Толстой*. Моята вѣра. Прѣвелъ С. Ничевъ, стр. 186 цѣна 2 лева.

„*Моята вѣра*“ е една отъ най-цѣннитѣ книги на Толстой. Въ нея той излага своето

разбиране на Христовото учение, като въ сжщото врѣме, изтъква и доказва доколко съврѣменнитѣ църкви сж извратили послѣдното.

Споредъ Т. чистото, истинското хр., такова каквото го е проповѣдвалъ самъ Христосъ на свое врѣме, е едно учение за животога, за нравственото, душевното усъвършенствуване на хората и за тѣхното приближаване къмъ Бога. Попското пѣкъ учение е учение на робството, цѣло прѣпълнено съ обряди и глупости, учение, което прѣчи на хората да усъвършенствуватъ своитѣ души и да се приближатъ къмъ Бога.

2. *Л. Толстой*. Кратко изложение на Евангелието. Прѣвели Д. Юруковъ и Хр. Досевъ. Цѣна 80 ст. Джебень форматъ, 210 стр.

Това е единъ опитъ да се напише отново живота и учението на Исуса — едно ново Евангелие — което да е прѣчистено отъ всички ония глупости, суевѣрия и невъзможни чудеса, които съзнателно и несъзнателно сж били вмѣнати въ Евангелието, и които сж лишили въ свое врѣме христ. учение отъ неговия простъ и ясенъ смисълъ на религ. нравствено учение, учение за подобъръ човѣшки животъ, животъ тукъ на земята.

3. *Л. Толстой*. Християнското учение. Пр. А. Г. Хвалебинъ. Джебень форматъ 128 стр. Цѣна 50 ст.

„Хр. уч.“ е едно, тѣй да се каже, рѣководство за нравственъ, християнски животъ. Написано е то съ единъ простъ, разбираемъ за всички езикъ. Въ него Толстой изтъква, отъ една страна исканията на Христовото учение, и тия прѣпятствия, които могатъ да се явятъ за всѣки желащъ да го приложи въ своя животъ,

а, отъ друга, указва на тия сръдства, които би могли да обезвръдятъ или унищожатъ тия прѣпятствия. По своята важность и нужность „Хр. уч.“ трѣбва да е настолна книга за всѣки, стремящъ се къмъ нравственъ животъ човѣкъ.

4. *Л. Толстой*. Истински животъ. Пр. Л. Аджаровъ. Стр. 40. Цѣна 20 стотинки.

Въ какво се състои истинския животъ на човѣка: въ сществуването на неговото тѣло ли или пъкъ въ усъвършенствуването на неговата душа? На този важенъ въпросъ Толстой отговаря, че живота, истинския, единичкия животъ на човѣка е въ неговата душа, въ неговото божествено съзнание и въ тѣхното развитие. Този истински животъ се проявява въ любовта къмъ всичко живо, като отражение на Общия, Единния, Божествения животъ. За този животъ споредъ Толстая, нѣма безсмислеността на страданията, липсва и самата смъртъ и страха отъ нея.

5. *Л. Толстой*. Крейцеровата соната. Пр. С. Ничевъ. Цѣна 1 левъ.

На свое врѣме „Крейцеровата соната“ подигна голѣмъ шумъ и интересъ около идеитѣ на Толстая. Мнозина — болшинството — се отнесоха враждебно и отрицателно къмъ нея, и само малцина съчувствено. А, при това, зачекнатия въпросъ — отношението между половитѣ — и неговото разрѣшение бѣха тѣй очебийно ясни и разумни, че всички „опровержения“, насочени противъ тѣхъ, правятъ впечатление на празни разсждения, имащи за цѣлъ оправданието на човѣшката мръсотия и животинство.

Толстой грѣмогласно и смѣло заяви на цѣлъ свѣтъ, че отношенията между мъжа и жената,

като между хора, трѣбва да бждатъ човѣшки, разумни, и, затуй, освободени отъ всичката тая мръсотия, която днесъ ги само изпълва. Толстой указа на хората идеяла на цѣломъдрието. И хората могатъ да бждатъ по-близо или по-далечъ отъ този идеялъ, и, слѣдователно, тѣхнитѣ отношения могатъ да бждатъ повече или по-малко чисти (или грѣшни), но само идеяла на цѣломъдрието, като отговарящъ на по-висока човѣшка духовна култура остава *завинаги* обязательенъ за хората.

6. *Л. Толстой*. Приказка за Иванъ-Ахмака. Трето издание. Пр. Хр. Досевъ. 40 стр., ц. 15 ст.

„Иванъ-Ахмака“ е тази книга, която Толстой цѣни *най-много* отъ всичкитѣ свои произведения. Цѣни я той и за голѣмата ѝ съдържателностъ—въ нея той е влѣлъ почти цѣлото свое мировъзрѣние—и за голѣмата ѝ разбираемостъ и увлѣкателностъ, както за образованитѣ, тѣй и за проститѣ читатели.

7. *Д. Жечковъ*. Избрани мисли противъ войната. 30 стотинки.

Войната е една отъ най-ужаснитѣ и жестоки обществени злини,—остатъкъ отъ дивашкото, цѣло пропито съ кръвь, минало на човѣшкия родъ. Тя винаги е подигала противъ себе си проклятието на всички добри и бѣлѣжиги хора. Настоящата книжка е сборъ—прѣкрасно събранъ и прѣведенъ—на мисли отъ видни философи, учени и поети противъ войната. Човѣкъ, четейки тая цѣнна книжка, не може да не извика, заедно съ прѣдставителитѣ на човѣчеството, — доло оръжието, доло войната!

8. *Л. Толстой*. Християнството и военната служба. Пр. М. Василевъ. 16 стр. 10 ст.

Кой е пътя къмъ унищожението на войната? Той е: прѣмахването на войската. А какъ може стана това? Когато хората възприематъ християнското съзнание и почнатъ да се отказватъ да ходятъ войници. И Толстой въ тази своя статийка доказва съ най-голѣма убѣдителностъ нуждата отъ това.

9. *Хр. Досевъ*. Живота и смъртта на Евд. Н. Дрожинъ. 52 стр., 30 ст.

На първитѣ, които начеватъ това важно освободително дѣло — разрушаване на войната и военната служба чрѣзъ отказване — прѣдстои дълъгъ пжлъ отъ борба и мъченичество. Но туй е обикновената сждба на всички борци. Единъ отъ мъченицитѣ въ туй направление е Е. Н. Дрожинъ, който, слѣдъ дълги измъчвания, умрѣ отъ охтика въ единъ отъ рускитѣ затвори. Настоящата биография описва цѣлия му животъ, отъ раждането и до послѣдната му минута.

10. *Л. Никифоровъ* Джонъ Ръскинъ — животъ и дѣйностъ. Пр. В. Стояновъ, страници 32, цѣна 20 стотинки.

Джонъ Ръскинъ — умрѣлъ въ 1909 год. — е единъ отъ най-бѣлѣжититѣ английски философи и социолози на 19-ия вѣкъ. Неговия животъ и учение — отъ много страни напомнящи на Толстоя — сж доста ясно и збито очертани отъ автора на настоящата брошурка.

11. *Хр. Досевъ* Н. Н. Ге. Биография. 48 стр. цѣна 30 стотинки.

Въ тази биографийка се описва цѣлия животъ на бѣлѣжития художникъ — християнинъ,

като при това, се разглеждатъ и всичкитѣ негови произведения — картини.

12. *Д-ръ П. Ембахеръ*. Анархизма на Толстоя. Пр. отъ нѣмски Д. Жечковъ. Стр. 48, цѣна 30 стот.

Автора, съ една голѣма вѣщина, излага основното учение на Толстоя и произтичащото отъ него отрицателно отношение къмъ собствеността и държавата. Въ книгата е вмѣстена и една глава, изтъкваща пжтя, по който — споредъ Толстоя — ще може да се дойде до свободното, безвластническо, християнско общество.

13. *Л. Толстой*. Значението на руската революция. Пр. Д. Жечковъ. 72 стр., 50 ст.

Тукъ Толстой разглежда руската революция, доказва нейната — както и на всѣка насилнишка, кървава революция — несъстоятелность, и посочва пжтя на истинската революция — окончателното освобождение — душевното възраждане на *всѣки* отдѣленъ човѣкъ и неговото подчинене на Божата власть.

14. *В. Чертковъ*. Кървава или мирна революция? Съ прѣдговоръ отъ Толстоя. Пр. В. Стояновъ и Хр. Досевъ. 66 стр., 30 ст.

Прѣкрасната книга на Черткова заема, несъмнѣно, видно и първо мѣсто въ християнско-анархичната литература: — и по сила, и по убѣдителность, и по голѣмата си популярность.

Въ нея автора разглежда двата способа за борба съ съврѣмения лошъ соц. строй: насилствено-революционния и мирно християнския, състоящъ се въ простъ отказъ отъ подчиняване на държавата и нейни институти, като при това, подлага на силна критика първия и блѣстящо

защитява втория. Тамъ сж включени нѣколко прѣвъзходно написани глави за Толстой и отношението му къмъ социалния и работнишкия въпросъ.

15 *И. Ел. Реклю*. Вегетарианството. II издание. Пр. В. Стояновъ. Стр. 16, ц. 15 ст. II. *Д-ръ А. Кингсфордъ*. Научнитѣ основи на вегетарианството. Изложение. 64 стр., 40 ст.

На днешнитѣ хора прѣдстои важна реформа—реформа въ храненето. Ясно е вече, фактъ е, че месната храна е противна както на духовната, така и на физическата природа на човѣка. Това за излишенъ пжтъ доказватъ горнитѣ двѣ важни и цѣнни книги И на хората прѣдстои—ако не искатъ да вървятъ противъ своята природа—да прѣминатъ отъ храненето съ месо къмъ вегетарианството—храненето съ растителна и млѣчна храна.

16. *Толстой*. Не мога да мълча. Пр. Хр. Досевъ. Ц. 15 ст. Това е силенъ протестъ противъ тиранията на правителствата общо и частно руското.

17. *Вивекананда*. Моятъ учитель Рамакришна. Пр. Н. Николовъ. Цѣна 20 ст.

Въ тая книжка накратко се описва живота на този Индийски мждрецъ и учитель, като се излага и учението му, сжщността на което е: Отъ всичко най-важно е Духътъ, и колкото въ човѣка е по-развитъ Духътъ, толкова той е по-близо до доброто и благото. И най-първо трѣбва да се достигне именно това: развитието на Духа и да се осжществява истината въ личния животъ.

18. *Елмбахеръ*. Анархизъмъ. Пр. Д. Жечковъ, цѣна 2 лева.

Проф. Паулъ Елцбахеръ въ тази книга е изложилъ прѣкрасно теориитѣ на седмина най-видни анархисти. За запознаванетоъ съ анархизма тази книга е необходима.

19. *Толстой*. Учението на Христа, изложено за дѣца, пр. Ив. Ап. Поповъ, цѣна 50 ст.

Въ тази книжка е изложено достъпно за дѣцата учението на Христа и тѣй хубаво и сполучливо, щото не може повече. Всѣки баща или учителъ може да чете отъ тая книжка на дѣцата и да бесѣдва съ тѣхъ върху учението на Христа.

20. *Толстой*. Законътъ на насието и законътъ на любовта. Пр. Хр. Досевъ, ц. 40 ст.

Една много прѣкрасна книга. Въ нея се описватъ зливитѣ на живота водени отъ насието и се изтъква благого на другия животъ въ законитѣ на любовта, къмъ койго животъ трѣбва неудържимо да се стрѣмятъ хората.

21. *Толстой*. Религия и нравственостъ. Пр. М. Аджаровъ, цѣна 15 ст.

Въ тази книжка Толстой изтъква колко разбирания има религията и кое е вѣрното разбиране на религията и доказва нераздѣлността на нравствеността отъ религията.

22. *Х. Д. Торо*. Какъ и защо живѣхъ около Валденъ. Пр. Хр. Досевъ. Цѣна 30 ст.

Торо си сложилъ за задача да опита може ли да се опрости начина на живота и затова се отдѣлилъ въ една мѣстность при езеро Валденъ и живѣлъ тамъ 5 год. саморжчно съ землѣдѣлска работа. Той описва въ горнята книжка резултата отъ опита си. Има прѣкрасни и цѣнни мисли.

23. *Евг. Лозински*. Социализъмъ и Интелегенция. Пр. Хр. Досевъ. Цѣна 1 левъ.

Лозински изтъква, че социализъмътъ е учение прѣимуществено на интелегенцията и че интелегенцията е класа, която се стрѣми да пороби всички други класи чрѣзъ обединението на пролетарията.

24. *Л. Толстой*. Освобождение. Пр. Ст. Андрейчинъ. Голѣмъ форматъ стр. 17, ц. 10 ст.

Въ тая книжка се казва какво нѣщо е истинска свобода и какъ се добива тя. Особено е интересна и поучителна за ония, които се борятъ за политическа свобода.

25. *Л. Толстой*. Неизбѣженъ прѣвратъ. Прѣводъ. Голѣмъ форматъ, стр. 35, ц. 20 ст.

Въ тази книжка се изгъква лошия строй на живота и необходимостта да се промѣни този строй и да се замѣни съ други, въ който хората да живѣятъ по-добрѣ, споредъ днешното имъ духовно състояние. Указва се какъ може да стане прѣврата.

26. *В. Лебрень*. Трудътъ, неговото значение и усвояване. Пр. Хр. Досевъ. Голѣмъ форматъ, стр. 39, ц. 30 ст.

Говори се въ тази книжка за труда, като необходимо условие за сближението на хората отъ разнитѣ класи и въобще за неговото велико значение въ живота.

27. * * * Свѣтликътъ на единъ животъ. Срѣденъ форматъ, стр. 79, ц. 60 ст.

Описва се стремението на единъ момъкъ къмъ добрия животъ, къмъ живота на труда и любовта.

Цѣна 20 ст.